



Хаһыат 1943 с.
атырдах ыйын
29 күнүттэн тахсар

№ 27 (5437)
2024 сыл
от ыйын
12 күнэ, бээтинсэ

ҮӨНЭЭ БҮЛҮҮ



6+

Тыын боппурус. Улууска икки баһаар нэһилиэктэргэ кутталы суоһуур

Кристина Яковлева

Саха сиригэр дойду уонна өрөспүүбүлүкэ таһымнаах ыксаллаах быһыы-майгы эрэсиимэ биллэриллэн турар. Ону тэнгэ баһаары утары охсуһар оһуобай эрэсиим үлэлиир. Ол курдук, Үөнээ Бүлүү улууһугар ыксаллаах быһыы-майгы эрэсиимэ бэс ыйын 29 күнүттэн биллэриллэн турар.

Быракаан нэһилиэгиттэн 12 км тэйиччи Ланха сиригэр тахсыбыт ойуур баһаара Быракаан үрээти туораан, Күһүккэ чугаһаабытын биллэрэн, олохтоох нэһилиэнньэ эр дьоно бары ойуур баһаарыгар тахсарга күһэллэбиттэрэ. Ону таһынан Үөнээ Бүлүүттэн от ыйын 10 күнүгэр күнүс 12 чааска бөртөлүөтүнэн ойуур баһаарыгар үлэлиир баҕалаах дьону хомуйан ыттылар. Бу күнгэ диэри олохтоохтор бэйэлэрин күүстэринэн үлэлэттилэр. Күһүккэ ойуур уотун кыайан туппатахтарына, баһаар нэһилиэккэ кэлэр кутталламмыта. Олохтоох дьаһалта үлэһит дьону баһаар тахсыбыт сиригэр тыраахтарынан илдьэ турар. Баһаары булалларыгар 5 га иэннээх ойууру сизбитэ бэлиэтэммитэ, күн бүгүн баһаар иэнэ 1000 гектарга тэннэстэ. От ыйын 11 күнүнээҕи туругунан, бу ойуур баһаарыгар 57 киһи үлэлиир. Бу күн уот Күһүтү туораата, онон күүстээх көмө наада буолла.

Кэнтик Даркылааҕар, нэһилиэктэн 6 км. тэйиччи сиргэ тахсыбыт ойуур баһаара урдук күүрүүлээх уот ситимигэр тийибэттин туһугар күүстээх үлэ барар. Мунһаа сиригэр турбут ойуур баһаарыгар "Үөнээ Бүлүү" хаһыаттан балаһыанһа хайдаһын билсэ тахса сырыттыбыт. От ыйын 9 күнүн түүнүгэр балаһа хастаран манаабыт сирдэрин тумна баран, ойуур уота өрүс үрдүн диэкинэн арҕаа өттүгэр барбыт. Урдук күүрүүлээх уот ситимин диэки баран иһэр. Бу күн "Якутлесресурс" тэрилтэтэ баар күүһүн барытын Мунһаа арҕаа өттүгэр Быыкааны диэки бырахпыт. Көмөҕө олохтоохтор уонна улуустааҕы баһаарынай этэрээт байыастара тахсанныр, бу күн уопсайа 60 киһи үлэли сылдьара. Булууктаах тыраахтарынан ойууру кыйа хастаран, өрүскэ диэри тийиэр былааны ылыммытара. Итиэннэ 10-ча миэтэрэ ойууру кэрдэн, уоту тутарды ыраастыыр былааннаах хаалбыттара. Оттон Мунһаа илин өттүгэр баар уот нэһилиэк диэки кэлэр кутталлаах. Бу куйааска ойуур баһаарыгар үлэлиир дьон сынньаныан, тыын ылыан эмиэ наада. Онуоха солбукка үлэһит илии тийибэт курдук. Кэнтик нэһилиэгин олохтоохторо, чуолаан кэрэ аҥаар өттө күн устата дьуһуурустубанан ас астаан, дьаһалта дьэтигэр тиксэрэ тураллар эбит. Буспут аһы тутатына баһаарга үлэлиир дьонно күнгэ үстэ, буортурбатын диэн утарынан, ким матастыкылынан, ким массыынан илдьэ тураллар. Иһэр уунан



эмиэ хааччыллан олоролор. Ойуур баһаарын булар күннэригэр уот 2 га ойууру сизбит этэ, күн бүгүн баһаар 300 га иэннээх ойууру ылла. От ыйын 11 күнүгэр былааннаммыт үлэни толорон, өрүскэ түһэр суолу кыйа минерализованнай балаһа онорон, утары уот ыттан, түүннэри күүстээхтик манаан, балаһыанһаны тутан тураллар. Билигин уоту бохсууга 101 киһи тахсан күнүстэри-түүннэри үлэлииллэр.

Онхой нэһилиэгин Хомустаах сиригэр от ыйын 9 күнүгэр турбут ойуур баһаарыгар 15 киһи үлэли сылдьар. Онхойтон 10 киһи баһаар тахсыбытын биллэрээтэрин кытта тутта тахсыбыта. Онтон Далыр нэһилиэгиттэн 15 киһи тыраахтардаах көмөҕө кэлбитэ. Күннэтэ Онхойтон эбии олохтоохтор хомуллан тахса тураллар. Бу күн кизэһитигэр бөртөлүөтүнэн Түн баһаарыттан 12 парашютиһы ажалан түһэрибиттэрэ. Тыаллаах буолан, уот кыайтара илик. Бу ойуур баһаара Трудовой учаастагыттан 6,4 км. турбута. Булуалларыгар 2,50 га иэннээх этэ, от ыйын 11 күнүгэр 350 гектарга тарбанна. Бу ойуур баһаарыгар уопсайа 110 киһи үлэли сылдьар.

Ойуур баһаарын умуроорууга 76 ойуур хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ, улуустааҕы баһаарынай этэрээт уонна муниципальнай баһаарынай чаастар байыастара, авиалесоохсана парашютистара сынньаланга суох үлэли сылдьаллар. Ону таһынан мобилизация биллэриллэн, нэһилиэктэртэн, тэрилтэлэртэн эр дьон көмөҕө тахсан, барыта 200 кэрингэ баа өттүнэн көмөҕө тахсыбыт киһи үлэли сылдьар. Ол үрдүнэн үлэһит илии тийибэт, нэһилиэнньэттэн көмө ирдэнэр. Ойуур баһаарыгар көмөҕө тахсыан баҕалаах дьону лесхоз дьэтигэр уонна Үөнээ Бүлүү

сэлиэнньэтин дьаһалтатыгар күүтэллэр. Биһир күннээх илиигэ ылар хамнас 2900 солкуобайга тэн.

Улуус киинин уһуйааннара баһаарга үлэлиир дьонно анаан бу итиигэ буорту буолбат аһылыгы – бурдук ас арааһын астаан саҕалаатылар. Ол курдук, «Аленушка», «Кэнчээри», «Ньургун» оҕо саадтара дьуһуурустубанан астаан, лесхоз тэрилтэтигэр тиксэрэ тураллар.

Оттон өрөспүүбүлүкэҕэ ойуур баһаардара тахсыбыт биричиинэлэрин быһаарар, буруйдаах сирэйдэри көрдүүр, ойуур хаһаайыстыбатыгар тахсыбыт хормуну сууматын ааҕы үлэлэрэ бара турар. Экология, айылҕаны туһаны уонна ойуур хаһаайыстыбатын министиэристибэтэ иһитиннэрбитинэн, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн тахсыбыт ойуур баһаардарыгар 13 буруйдаах киһи быһаарыллыбыт. Ол курдук, иккилии киһи Амма, Ньурба, Нам, Мэнгэ-Хаҥалас уонна Үөнээ Бүлүү улуустарыгар, итиэннэ биридии киһи Нерюнгри, Бүлүү оройуоннарыгар уонна Дьокуускай куоракка. Бу 13 буруйдаммыт киһиттэн Административнай Кодекс 8.32 ыст. 4 ч. олобуран, 6 киһи административнай эппиэтинэскэ тардыллыбыт, ол иһигэр биһир Үөнээ Бүлүү киһитэ. Үс киһи 150 тыһ. солк. суумалаах ыстараабы төлөөбүт, үс киһи сэрэтии ылбыт. Билигин өссө 7 дьыаланы көрөллөр.

Ойуур баһаарыгар буруйдааҕы буларга көмөлөспүт дьонно харчынан биһирэбил көрүллэр. Ол курдук, хонтуруоллуур, бэрээдэги көрөр-истэр уорганнарга биллэр чачыны тыллаабыт киһиэхэ 10 тыһ. солк. төлөнөр. Хас биридии ойуур баһаарыгар буруйдаах чуолкай быһаарыллар түгэнигэр сырыы аайы 10 тыһ. солк. төлөнөн сөп.

Дьаһалта планеркатыгар

От ыйын 8 күнүнээҕи Үөнээ Бүлүү улууһун дьаһалтатын нэдиэлэтээҕи былааннаһыр сүбэ-мунһаһын улуус баһылыгын бастакы солбуйааччыта Егор Иванов салайан ытты.

Оттук сезонугар бэлэмнэнии үлэлэр туһунан өрүс унуоргу нэһилиэктэри хааччыйан олоһор тэрилтэлэр салайааччылары куйаар ситиминэн быһа сибээскэ тахсан иһитиннэри онордулар. Ол курдук, "Тепломерсвис" ХЭТ салайааччыта Александр Евдокимов Онхой нэһилиэгэр 450 туонна олунһу ыйга диэри тийиэхтээх былааннаммыт чох киһирэн турарын иһитиннэрдэ. Бу тэрилтэ Онхойго 4 үлэһиттээх. Атырдах ыйыгар өрөмүөн үлэтигэр тахсыахтара. "Альтернатива ОДКХ" ХЭТ салайааччыта Иннокентий Николаев иһитиннэрбитинэн, бу Дьокуускай куоракка үлэлиир хаачахтаммат эппиэтинэстээх тэрилтэ уопсайынан 6 улууска үлэлиир, оттон Үөнээ Бүлүү улууһугар Быракаан, Дүллүкү, Сургуулук нэһилиэктэрин хааччыйан олоһор. Быракаанга 687 т чох тиздриллэн, ахсынньы орто тугар диэри тийиэхтээх, Сургуулукка 587 т чох тийэн турар. Улуустааҕы ОДКХ ГУТ эргэ хоччулуунайын туһунан үлэлэтэ тураллар. Сэттиннигэ сана тутта сылдьар хоччулуунай-дара үлэҕэ киириэхтээх. Маныаха 450 м теплотрасса тардыллыахтаах. Дүллүкү нэһилиэгин баһылыга Николай Романов оттук сезонугар хоччулуунайдар төһө бэлэмнээхтэрин көрөр-истэр хамыһыһы тэрийэн, бэрэбиэркэлиир наадалааһын бэлиэтээтэ. Егор Дмитриевич хас биридии хоччулуунай уот барар түгэнигэр резервнэй уоту биэрэр тэриллэринэн, саахал тахсар түгэнигэр эбии сана хоччуолларынан хааччыллан олоһор буолуохтаахтарын ыйда. Чоҕу сүөкүүр анал көнүллээх, докумуоннаммыт миэстэ баар буолуохтааһын, итиэннэ хоччулуунайдар күрүөлээх-хаһаалаах, үчүгэй көрүүлээх-истиилээх буолуохтаахтарын санатта. Хоччулуунайдары эргиччи олоһордааһын үлэтин хааччыйан олоһор тэрилтэлэр бэйэлэрин ороскуоттарыгар киллэринэллэригэр соруудахтаата.

Улууска ойуур баһаарын кытта бохсор үлэ туһунан Ойуур хаһаайыстыбатын тэрилтэтин салайааччыта Павел Тимофеев иһитиннэрдэ. Кырыкый нэһилиэгэр турбут баһаар умуроорулунна. Манна элбэх олохтоох дьон көмөҕө тахсан күүскэ үлэлэттилэр. Үөдүгэй Хампатыгар 0,3 га иэннээх сиргэ тахсыбыт ойуур баһаарын тутта умуроорбуттара. Боотулуу Түнгүгэр уопсайа 32 киһи үлэлээбитэ, от ыйын 7 күнүгэр умуроордулар. Үөдүгэй Буркуну сиригэр Сунтаартан 6 парашютист баһаарынай

көмөҕө кэлбитэ, эмиэ от ыйын 7 күнүгэр умуроорбуттара. Мунгур үрэххэ турбут ойуур уотугар 2 мобилизованнай эбии көмөҕө тахсан, Ньурбаттан көмө кэлэн, от ыйын 7 күнүгэр уоту хонтуруолга ыллылар. Кэнтик нэһилиэгэр тахсыбыт ойуур баһаарын от ыйын 4 күнүгэр тутта умуроорбуттара. Оттон Тоную сиригэр Ньурбаттан 5 парашютист кэлэн үлэлээбитэ. От ыйын 6 күнүгэр умуроорбуттара. Кэнтик Уолбатыгар 11 ойуур хаһаайыстыбатын үлэһитин кытта 1 олохтоох тийиэннэр, бэҕэһээ уоту туппуттара. Бүгүн умурооруохтара диэн күүтэбит. Харбалаахха тахсыбыт ойуур баһаара эмиэ тутта хаптатыллыбыта. От ыйын 7 күнүгэр Быракаан үрээтигэр ойуур уота бэлиэтэммитэ. Манна бөртөлүөтүнэн дьон быраҕаттыахтара. Уот билинни туругунан кыаллыбакка турар. Мобилизациянан ойуур баһаарыгар үлэли тахсыбыт дьон толору, ойуур уота умурооруллуор диэри үлэлиэхтээхтэрин туһунан санатта.

Улууска ытыллылар санитарнай ырааһырды үлэтин туһунан административнай хамыһыһа бэрэссэдээтэлэ Анна Васильева иһитиннэрдэ. Сыл санаттыган Саха сирийн Административнай Кодексыгар тирээһирэн, уопсайа 71 административнай матырыйаал оһоһуллубут. Бу сыл саҕаланан баһыттан ГПМ диэн судаарыстыбаннай көрдөрөр-иһитиннэрэр ыстараап бырагырааматын үлэлэтэр систимэ үлэҕэ киириэ-фиттэн ыстарааптары төлөөһүн арыый судургутуйда. Билигин барыта Госуслуга портал нөнүө үлэлиир буолла. Инньэ гынан олохтооммут ыстараап улахан аҥаара төлөннө. Сайынны кэмгэ Административнай Кодекс 6.25 ыстатынанан 4 акт оһоһуллан, оройуоннааҕы прокуратура нөнүө бөһүөлэктэри кытта ыкса үлэ барар. Билигин улахан кыһалҕанан түөлбэлэринэн турар бөх-сыыс быраҕар дьааһыктарын ыраастык тутуу боппуруоһа буолла.

Улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын салайааччыта Кирилл Гаврильев үлэ хаамыытын билиһиннэрдэ. Бүгүнгү күнгэ улуус үрдүнэн 368 т үүт туттарылынна. От ыйын 8 күнүнээҕи туругунан, Өргүөт уонна Онхой нэһилиэктэригэр, үүт туттарар дьон суох буолан, үүтү туппакка олоролор. Биһир сыллаах оту 271 га иэннээх сиргэ ыһыллан турар.

Ветуправление иһитиннэрбитинэн, Онхой нэһилиэгэр 5 сүөһү хааһырҕас (эмкар) ыарыытынан ыалдьыбыта биллибит. Нэһилиэккэ уопсайа 596 хороҕор муостаах баар эбит буоллаһына, билинни туругунан 490-тан тахса сүөһү вакциналаммыт. Онхойдор сүөһүлэрин ходоһаа ытан кэбиспит буолан, сүөһүнү быһыылааһын үлэтигэр уустуктары үөскэппит.

Нэдиэлэ сүпсүлгэнэ. «Дойдум тыына» иистэнэр сыахха көмөлөһөр баҕалаах дьон эбиллэн иһэр

Кристина Яковлева

"Булгуччу эргиллиэм!" диэн быысыбайынан суруллубут харысхал тыллаах нашивкалары Үөдүгэй нэһилиэгин олохтооҕо, иис араас көрүнгүн баһылаабыт Сардаана Харахова уонна Чап уустарыттан сыдьааннаах Кэнттик нэһилиэгин олохтооҕо Варвара Афанасьева латуньтан онгорбут түөскэ кэтэр харысхаллары "Дойдум тыына" иистэнэр сыахха аҕалан туттардылар.



Иван Иванович Борисов маһынан аныгылыы ныманан оноруллубут урууна бэлиэлэринэн суруллубут алгыстаах харысхаллары байыастарга анаан онорбута ыраатта. Бу харысхаллары алгыстаах мөһөччүктэргэ уган уолаттарга ытталлар.

"Нашивкалары уолаттарбыт, хорсун-хоодуот буйуттарбыт этэнгэ эргиллэллэригэр эрэл санааны иитийэхтэтин диэн хас биридди тигилбит формаҕа тигэн ыттабыт. Оттон сэмэй, аҕалы амаар киһибитигэр, Иван Ивановичка, мэлдьи көмө буо-



ларыгар махталбыт бастыгын аныбыт. Улууспут эр дьоно туора турбакка көмөлөһөлөрүттэн үөрөбүт, астынабыт", - диэн анал байыаннай дьайыыга сулууспалы сылдьар уолаттарга анаан алгыстаах мөһөччүктэри, таннар таҕастары бэлэмниир иистэнэр сыах салайааччыта Васма Иванова кэпсээтэ.

От ыйын 8 күнүгэр – Дьиз кэргэн, таптап уонна бэриниилээх буолуу күнүгэр Ороһу нэһилиэгин "Күбэйэ" түмсүүлэр байыастарга анаан "Дойдум тыына" иистэнэр сыахха таҕас-сап тиксэрдилэр. Ол курдук, 30



наскы, 20 ис таҕас, 10 футболка, 10 кыракый харысхал-дэйбиир туттардылар. Ону таһынан Мария Николаевна Ильина, Надежда Васильевна Котоконова күн устата тиргиччи иистэнэрдии тэринэн кэлэн, истин көмөлөрүнэн кыайыыны чугаһаттарбыт ханнык диэн, үлэлэрин саҕалаатылар. Илии сылааһынан айыллан тахсыбыт харысхаллар, ийэли тапталынан иитийэхтэнэн иистэммит таҕастара байыастарбытыгар тийэн, дурда-хахха буолуохтара, күөстэригэр күөс, сэниэлэригэр сэниэ эбиэҕэ.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата иһитиннэрэр.

Юрий Адамов улахан көмөнү онордо

Сотору кэминэн анал байыаннай дьайыыга Үөһээ Бүлүү улуусун делегацията айанга турунар. Биир дойдулаахтарбыт, улуус тэрилтэлэрэ, урбаанныытара гуманитарнай көмөнү хомуйарга бары түмсүүлээхтик үлэлэтиллэр.



Дьокуускай куоракка үлэлиир биир дойдулаахпыт, урбаанныыт Адамов Юрий Иванович - "Гарант" цифровой техниканы өрөмүөннүүр, атыылыыр маҕаһыын хаһаайына икки матасыыкыл харчытын уйунарын биллэрдэ уонна анаабыт харчытын туттарда.

Юрий Ивановичтан кирибит үбүнэн уолаттарытыгар 2 матасыыкылы ылыахпыт. Ааспыт сырыыга уолаттарга илдьибит матасыыкыларбыт анал байыаннай дьайыы хонуутугар бэйэлэрин үчүгэйдик көрдөрбүттэр.

Юрий Ивановичка кыайыыга кылаатын килэрбитигэр, биир дойдулаах уолаттарын өйөөбүтүгэр, туора турбакка гуманитарнай баһыылканы хомуйууга көмө буолбутугар истинник махтанабыт.

Үөһээ Бүлүү дьоно-сэргэтэ кыайыы туһугар бары түмсэллэр.

Суолу тутуу

Быйылгы сылтан Кырыкыйга, Кэнттиккэ уонна паромна кириигэ (Күрдьэбэлээх) суолларын өрөмүөннээһин үлэтэ саҕаланар.

Суоллары өрөмүөннүүргэ быйыл 2024 сылга өрөспүүбүлүкэттэн эбии 124 мөл. солкуобай үбүлээһин көрүлүннэ.

Ол курдук, Кэнттик нэһилиэгин суолугар асфальт уураарга уопсайа 89 мөл. 079 тыһ. солкуобай көрүлүннэ, ол иһигэр өрөспүүбүлүкэттэн 80 мөл., олохтоох бүддьүөттэн 8 мөл. 900 тыһ. солкуобай.

Дүлүкү-Кырыкый суолун өрөмүөнүгэр өрөспүүбүлүкэттэн 35 мөл. 787 тыһ. 397 солкуобай, оройуон бүддьүөттүтэн 10 мөл. 689 тыһ. 742 солкуобай, уопсайа холбоон 46 мөл 477 тыһ. 40 солкуобай көрүллэрин ситистибит.

Үөһээ Бүлүү сэлиэннээтигэр, паромна кириин суолу онорууга өрөспүүбүлүкэттэн 8 мөл. 121 тыһ. 193 солкуобай, олохтоох бүддьүөттэн 2 мөл. 853 тыһ 392 солкуобай, уопсайа холбоон 10 мөл. 974 тыһ. 585 солкуобай көрүлүннэ.

Ону тэнэ, быйыл Көтөрдөөх – Сургуулук (Баҕадыа) суолун тутууга 90 мөл. солкуобай, Боотулуу – Маҥаас (Харбала) суолун тутууга 48 мөл. солкуобай эбии үп көрүллэн, үлэ салгыы бара турар.

Санатан этэр буоллаха, эрдэ Үөдүгэй нэһилиэгэр Ю.М. Максимов, В.В. Васильев, Е.В. Адамова уонна П.П. Андреев аатынан уулуссалар суолларын өрөмүөнүгэр 7 мөл.246 тыһ. солк. көрүллүбүтэ. Нам бөһүөлэгин Комсомольскай, Хомустаах уонна Механизаторскай уулуссаларын өрөмүөнүгэр 5 мөл.204 тыһ.солк. көрүллүбүтэ.

Кэнттик нэһилиэгин суолун өрөмүөнүгэр эрдэ 91 мөл. солкуобай үбүлээһин көрүллүбүтэ, ол иһигэр федеральнай бүддьүөттэн 55 мөл. солк., өрөспүүбүлүкэ бүддьүөттүтэн 35 мөл. солк., олохтоох бүддьүөттэн 720 тыһыынча солкуобай көрүллэн, үлэ балысханлык бара турар.

Ытыктабыллаах Үөһээ Бүлүү улуусун олохтоохторо! Улууспутугар суоллары тутууга үлэбит ситиһилээхтик саҕаламмытынан эбэрдэлиибит.

Саҥа сүүрээһин, сайдыы суолугар үктэммиппит бэлиэтэ буолар - быйылгы сылга муниципальнай суоллары тутууга, өрөмүөннээһингэ хаһан да тас бүддьүөттэн көрүллүбэтэх элбэх үп (судаарыстыбаттан, өрөспүүбүлүкэттэн, олохтоох бүддьүөттэн уопсайа 383 мөл. солк.) көрүллэрин ситиһэн киэн далааһыннаах үлэни ытты. Суол - сайдыы төрдө буоларынан сибээстээн, бу хайысхаҕа тиэмпэлээх үлэни ыттыгы улуус дьаһалтатын биир сүрүн сыала-сорууга буолар.

«Эбээ, эһээ үөрэҕэ» куруһуок үлэтин саҕалаата

От ыйын 8 күнүгэр, Арасыы-йа үрдүнэн Дьиз кэргэн, таптап уонна бэриниилээх буолуу күнүгэр «Эйгэ» КСЭК тэрилтэ оҕолорго аналлаах 10 күннээх "Эбээ, эһээ үөрэҕэ" сайынҥы куруһуокун үөрүүлээх быһыыга-майгыга арыйда.

Нам нэһилиэгин балаҕанын тэлгэһитигэр турар сэргэ аттыгар алгыстыыр сизери-туому "Эйгэ" тэрилтэ төрүт үгэскэ специалиһа Александра Колесова ытта.

Оҕолор балаҕанна кириэн иһэн хобо чуорааны тыаһатан ааспыттарын кэnnэ, иитээччинэн анаммыт Сахаайа Васильева сүүстэригэр күл биһэн бэлиэтээтэ. Ол кэnnэ кырачаан ыалдьыттар арыылаах алаады сизэн, быырпах иһэн сайынҥы куйаас күнтэн сөрүүкээтилэр.

Үрүн Тунах Ыһыах Ыһыллар Түгэхтэй алааһыгар электрокарынан сылдьан экскурсиялаахтара.

Сахалыы тыыннаах сайынҥы куруһуокка оҕолор сизэр-туом, төрүт



үгэс туһунан билиини бэсээдэ нөҥүө ингэриниэхтэрэ. Булт-алт үгэстэрин билсэхтэрэ, төрүт аһы астыырга үөрэниэхтэрэ, аҥаардас сахалыы тылынан бодоруһан, алтыһан, төрүт тыыны куттарыгар ингэрэн сайдыахтара.

Сайынҥы кэмнэ оҕолор дьарыктаах буолалларын баҕарар төрөппүт үгүс эбит. Онон, баҕар, сайаапка элбэх буоллаһына, бу куруһуок иккис сезон эмиз үлэлиэн сөп диэн үлэһиттэр иһитиннэрдилэр.

Саха сиригэр байыаннай сулууспаҕа хантыраак баттаһыытыгар төлөбүр кээмэйин улаатыннардылар

СӨ ИЛ Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспатын матырыйаалыттан

От ыйын 1 күнүттэн Саха сиригэр байыаннай сулууспаҕа баҕа өттүнэн хантыраак баттаһан барар дьонго төлөбүр кээмэйин 100 тыһыынча солкуобайынан улаатыннардылар. Бу суума федеральнай төлөбүргэ эбиллэн биэрэр. Бу туһунан Дьокуускайга байыаннай сулууспаҕа хомуйар пуун инструктора, РФ ис сулууспатын старшай прапорщи́га Алексей Колесов иһитиннэрдэ. Кини быһаарбытынан, хантыраагы Саха сиригэр кэлэн баттаспыт атын регион олохтооҕо олоһор, пропискаһа миэстэтигэр тутулуга суох төлөбүрү ылыаҕа.

Атын регионтан кэлэн хантыраак баттаһар дьонго биэр кэмнээх төлөбүр 400 тыһыынчаҕа тэҥнэһэр, оттон төрүт олохтоох дьонго — 250 тыһ. солк. сулууспалаахха уонна 200 тыһ. солк. сулууспалаах дьиз кэргэнигэр көрүллэр. Хас биридди хантыраак баттаһааччы, кинилэр дьиз кэргэттэ-

рэ анал байыаннай дьайыы кыттылаахтарыгар анаан бары өйөбүллэри, көмөнү толору туһанар кыахтаналлар. Ол курдук, сүннүүнэн кирэдьииттэн сыһыалан көрүллэр, оҕолор үөрэххэ кириэрлэригэр анал квотаҕа хапсаллар, оҕо саадыгар уочарата суох сурттары, оскуолаҕа үөрэнэр оҕолору

босхо аһылыгынан хааччыйыы, профүөрэхтээһин курдук өйөбүл көрүнэрэ кириэрлэр. Ону тэнэ Саха сиригэр үрдүк үөрэхтээх, салайар уопуттаах байыаннай сулууспалаахтара званиеларыттан уонна дуоһунастарыттан тутулуга суох «Время Героев» бырагыраамаҕа хапсар кыахтаахтар.

От ыйын 8 күнэ – дьиэ кэргэн, таптал уонна бэриниилээх буолуу күнэ

Үөһээ Бүлүүгэ Ил Дархан эбэрдэтин үс ытык ыал тутта

Камила Михайлова

Ытык ыалы чиэстээхтик наҕараадалааһын улуустаабы киин библиотекаҥа буолан ааста. Өр сылларга бииргэ өйөһөн-өйдөһөн олохтоо ыалы көрөн, киһи сүргэ-тэ көтөҕүллэр, таптал уостубат күүһүгэр итэҕэл үөскүүр. Үөһээ Бүлүү баһылыгы бастакы солбуйааччыта Егор Дмитриевич Иванов үөрүүлээх түгэнигэ эбэрдэ тылын эттэ. Үлэттэн дьоллоһор, баай-талым олохтоох, өҥ буордаах Үөһээ Бүлүүбүт бастыҥ саха ытык ыаллара ааттанылар.

Федор Федорович уонна Елена Яковлевна Неустроевтар дьиэ кэргэттэрэ 51 сыл устата эйэ-дэмнээхтик, сарын-сарынтан өйөһөн олохтоо ытык ыал. Кинилэр тапталларын туоһута – түөрт кыыс оҕолоохтор. Кыргыттара бары үрдүк үөрэх кыһатын бүтэрэн, билигин араас эйгэ үлэһиттэрэ.

Федор Федорович өр кэм-нэргэ үөрэбири эйгэтигэр үлэстэбитэ. Харбалаах орто оскуолатыгар физкультура учууталынан, 15 сыл устата оҕо дьиэтигэр иитээччинэн, М.А. Алексеев аатынан Үөһээ Бүлүүтээҕи республикатаабы лиссий-интэринээтин сэбиэ-диссэинэн уонна өр сылларга иитээччинэн үлэстэбитэ. Кини үлэстэбит кэмнэригэр интэ-ринээккэ олохтоо оҕо барыта Федор Федоровиһы таптаан «эһэбит» диэн ахталлар. Ол курдук, киһи оҕо үйүлүгэтин өйдүүр, оҕолору кытта тапсар бастыҥ уһууааччы. Кини оҕолору эрэ кытта буолбакка, эдэр ыччаты, нэһилиэнньэни кытта үлэстэбит дириг уопуттаах убаастанар киһи. Ону таһынан Федор Федорович өрөспүүбүлү-ккэ биллэр спортсмен, остуол тенниһин өрө түппүт тренер. Өр сылларга остуол тенниһин бэдэрээссийэтин салайыта. Ону тэнгэ, бу спорт көрүгүгэр Саха сиригэр хас да төгүлүлээх чөмпүйүн.

Кэргэнэ Елена Яковлевна 45 сыл устата Үөһээ Бүлүү ба-лыһатыгар фельдшер-лабо-раанынан үтүө суобастаахтык үлэстэбитэ.

Григорий Степанович уонна Светлана Николаевна Золотаревтар дьиэ кэргэттэ-рэ оҕону үөрэтиигэ-иитиигэ олохторун анабыт, дириг уопуттаах, ытыктанар учуутал-лар. Золотаревтар дьиэ кэргэт-тэрэ үс оҕо, алта сиэн, икки хос сиэн толору тапталын уонна сы-лааһын билбит дьоллоох ыал.

Григорий Степанович Үөһээ Бүлүүтээҕи лиссий-интэри-нээт учуутала, быйыл оҕоло-ру патриотическай тыынна иитэн, кыайы күнүгэр үө-рэнээччилэр байыаннай хаа-



Неустроевтар дьиэ кэргэттэрэ

мылары тэрийбитэ 50 сыла буолбут. Кини улуус бары па-триотическай тэрээһиннэригэр биир да сыл көтүпүккэ кыттар, тэрийсэр: Кыайы күнүн, Снеж-ный Барс, Пятидневка, Турслет-тар о.д.а. Талааннаах иитээч-чи-педагог үөрэнээччи бэйэни салайынар дьобурун сайын-нараага туһуламмыт эбии үө-рэхтээһин сатабыллаах тиһи-гин, киһилии быһыы, сиэрдээх буолуу бириинсиптэригэр оло-хторбут оҕону үөрэтии практика-тын өрөспүүбүлүккэ биир бас-такынан киллэрибитэ. Манньк үөрэх систиэмэтигэр тирэнэн, Үөһээ Бүлүүтээҕи 2-с нүөмэ-рдээх орто оскуола базатыттан элбэх өрөспүүбүлүкэ салайаач-чыллара иитиллэн тахсыбыт-тара. Кинилэр истэригэр Ил Дархан Айсен Николаев, Ил Түмэн дьокутаата Юрий Нико-лаев, о.д.а. Норуодунай учуу-тал М.А. Алексеев санааларын уонна үгэстэрин сайыннаран, Григорий Степанович иитэр-үө-рэтэр үлэтин тус концепциятын быһыытынан сана идеялары киллэрибитэ.

Георгий Михайлович уонна Галина Афанасьевна Павловтар дьиэ кэргэттэрэ 50 сыл өйөһөн-өйдөһөн, эйэ-дэмнээх-тик үлэстэн-хамсаан, төрүүр оҕону төлкөлөөн, оҕолорун дьобун дьон гына иитэн-үө-рэтэн таһаарбыт холобур буолар саха мааны ыала. Үс оҕо тап-таллаах ийэтэ, аҕата. Оҕолоро бары үрдүк үөрэхтээх, үлэһит дьон. Кинилэр дьиэ кэргэттэ-рэ үлэбэ бэриниилээх буолуу



Золотаревтар дьиэ кэргэттэрэ

үрдүк сыаннастарын үтүө холо-бура буолар.

Үлэ бэтэрээнэ Георгий Ми-хайлович өр сылларга «Үөдү-гэй» сопхуос сүрүн экономи-һынан, бытовоей кэмбинээт сүрүн инженеринэн уонна 1986 сылтан бытовоей кэмбинээт ди-риктэринэн үлэстэбитэ. Өрөс-пүүбүлүкэ судаарыстыбаннай наҕараадаатын – «Гражданскай килбиэн» бэлиэ хаһаайына.

Галина Афанасьевна 1989 сылтан күн бүгүнүгэр диэри нуучча тылын уонна литэрэ-тиирэтин учууталынан үлэ-лиир. Учууталлар Учууталла-ра. Элбэх үөрэнээччигэ үрдүк үөрэх сырдык аартыгын ары-быт уонна билиигэ-көрүүгэ тап-талы ингэрибит ытыктанар учуу-тал. Учууталлар методическай холбохторун салайааччы-та. Ону тэнгэ, «Балаһан ыйын 1 күнэ» диэн учууталлар кулууп-тарын чилиэнэ, «Учитель года СВФУ - 2021» күрэх кыайы-лааба.

Үөрүүлээх түгэни тэнгэ үл-лэстэ кэлбит дьонно-сэргэбэ Үөһээ Бүлүүбүт ытык ыаллара үйэлээх таптал, өйөбүл, өйдө-һүү уонна бэйэ-бэйэбэ бэри-ниилээх буолуу кистэлэннэрин кэпсэтиллэр.

Ытык ыалы наҕараада-лааһын кэннэ эдэр уонна орто көлүөнэ ыалларга анаан көр-дөөх ыстаансыаа оонньууларын тэрийэн ыттылар. Оонньууга Өргүөт, Кэнттик, Ороһу, Тама-лакаан, Дүллүкү уонна Үөһээ Бүлүү хамаандаһа кыттыны ыллылар. Хамаандаҥа ийэ, аҕа



Павлова Галина Афанасьевна



Кыайылаах Васильевтар дьиэ кэргэттэрэ

уонна оҕо бэйэлэрин тургутан күрэхтэстиллэр. Күрэх түмүгүнэн үс кыайылаах ыал ааттанна. Бастакы миэстэни Васильевтар дьиэ кэргэттэрэ (Үөһээ Бүлүү), иккис миэстэни – Ивановтар (Өргүөт), 3 миэстэни Герасимов-тар дьиэ кэргэттэрэ (Кэнттик) ыллылар.

Сыл-хонук дииллэрини, чыычаах түннүгүнэн көтөн аас-пытын курдук түргэнник ааһар. Үйэ аңаарын устата бииргэ олохтоо дьон дөбөнүк иһиллэр эрээри, бэйэ-бэйэни өйдөһөн, таптаһан олохтоох, биллибэк-кэ ааһар. Орто дойдуга олохтор

алаһа дьиэни тэринэн, туспа буруо таһааран, дьиэ кэргэн үтүө үгэстэрин тутуһан, көлүө-нэттэн-көлүөнэбэ тириэрдэн, оҕолорун дьобун дьон буолан сылдыаллара, сирдээҕи олохтоо толору олохторо төрөппүк-кэ ол – дьол. Киһиэхэ тапта-лы, көңүлү, суобастаах, эппиэ-тинэстээх буолууну ингэрэр – бу дьиэ кэргэнэ, таптала суох ситиһилибэт. Дьиэ кэргэн-нэ эрэ бэйэ онорор дьыалаты-гар бэриниилээх, эппиэтинэс-тээх буолуу курдук киһи-аймах сыаннастара уурулар.

Икки кырачааны төрүүр дьиэттэн таһаардылар

Галина Васильева

От ыйын 8 күнүгэр Арассыйа үрдүнэн дьиэ кэргэн, таптал, бэриниилээх буолуу күнүн бэлиэтэтибит.

Бу чаһылхай, куйаас күнүгэ улуустаабы балыһаҥа, Нико-лай уонна Анатолий Давыдов-тар ааттарынан төрүүр дьиэбэ икки күн сиригэр көрбүт кыра-чааны дьиэлэригэр аҕаардылар. Ол курдук, Наталина Андреев-на, Рустам Мичилович Львов-тарга иккис оҕолоро - 3040 гр ыйааһыннаах, 57 см уһуннаах уолчаан от ыйын 4 күнүгэр тө-рөөбүт. Бастакы оҕолоро кыыс эбит. Онтон Ульяна Иннокенть-евна, Альберт Николаевич Ни-колаевтарга бэлиэр тохсус оҕо-лоро - 3300 гр ыйааһыннаах, 55

см уһуннаах кыысчаан от ыйын 6 күнүгэр күнү көрбүт.

Дьоро күн "буруйдаахтарын" улуустаабы дьиэ кэргэн уонна ыччат отделын салайааччы-та Айяна Кардашевская ис сү-рээбиттэн эбэрдэлээн туран, улуус баһылыга Валерий Ни-колаев аатыттан эбэрдэ сурук-тары уонна сибэкки дьөрбөтүн туттарда.

Онтон Саха Республикатын доруобуйатын харыстабылын министерствотын кылаабынай диетолога, ХИФУ медицинскэй институтун научнай сотруд-

нига, медицинскэй наука кан-дидата Ульяна Лебедева истин эбэрдэтин тиэрдэн туран, оҕону эмий үтүнэн аһатыы суолта-тын туһунан кинигэни бэлэх уунна. Улуус кылаабынай бы-рааһа Сардана Павлова дьиэ кэргэттэргэ истин тылын, үтүө баҕарыларын тиэрдэн туран, "Күнчээн" маҕаһынтан серти-фикаттары туттарда.

Бу ураты үөрүүлээх күнүгэ Львовтар уонна Николаевтар дьиэ кэргэттэрин өссө төгүл эбэрдэлээн туран, кырачаан-нараа кытаанах доруобуйаны, дьоллоох оҕо сааһы баҕарабыт!





Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэрэ

Афанасий НОЕВ

От ыйын 1 күнэ. Өрөспүүбүлүкэ баһылыга Национальной бэчээт күнүнэн эбэрдэлээтэ. 2020 сылга олохтоммут саҥа бырааһынньык өрөспүүбүлүкэбит норуоттарын култуураларын уонна тылларын чөл хаалларарга сүткэн суолталаах. Бу күн 1907 сыллаахха оччотооһу кэм интеллигенциятын бас-көс киһитэ Василий Никифоров – Күлүмнүүр көбүлээһининэн «Саха дойдута» хаһыат бастагы нүөмэрэ тахсыбыта. Ол национальной суруналыстыка үөскүүрүгэр уонна литературабит тыла сайдарыгар олук буолбута. Билигин өрөспүүбүлүкэ судаарыстыбаннай уонна дын таһымнаах тылларынан сонуну киэнник тарҕатар 208, ол иһигэр 32 электроннай, 92 бэчээттэнэн тахсар уонна 84 ситим сириэстибэтэ баар.

«Суруналыстар гражданин быһыытынан бигэ көрүүлэрэ, дириҥ билиилэрэ уонна дойдуну олоҕор истин сыһааннара баар чакчыны биллэрэргэ, дойдубут кэлэр кэскилин иһин туруулаһыыга кыайыыга итгэһэбитин бөһөргөтүүгэ төһүү буолар. Бу үтүө күн бэчээт бэтэрээннэригэр, суруналыстарга, полиграфистарга сыралаах үлэбит, саҥа көлүнэни иитэн таһааргаргыт иһин дириҥ махталбын биллэрэбин» – диэн Ил Дархан эбэрдэтигэр этиллэр.

От ыйын 1 күнэ. Ил Дархан Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэ салалтатыгар ыппыт мунньаҕар Арасыйыа Бэрэсидьиэнин соруудаһын толорууга уонна национальной бырайыактары олоххо киллэриигэ болҕомтону күүһүрдэллэригэр эттэ. Билигин тирээн турар боппууостарынан тутуу инфраструктурата – олоһор дьиэни, оскуолалары уонна атын да социальнай эбийиэктэри тутуу буолар.

Айсен Николаев от ыйын бастагы декадатыгар улахан суолталаах түгэннэригэр тохтоото. Чугастаабы кэмнэ Ил Дархан салалтатынан көһө сылдьар мунньагы илин энэр улуунугар ыгытары соруйда. Онно тыа хаһаайыстыбатын салаатын боппууостарын дүүллэһиэхтэрэ. «Курааннарынан сибээстээн оту уонна аһылыгы бэлэмнээһингэ быһыы-майгы тыҥааһынаах. Улуустар баһылыктарын кытта тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын онгортон таһаарааччылар балаһыанньаларын көрүүххэ наада», — диэн эттэ Айсен Николаев.

От ыйын 1 күнэ. Эрэгийиэн баһылыга ойуур баһаардарын кытта охсуһууга өрөспүүбүлүкэтээҥи хамыһыйа мунньабын ыытта. Ил Дархан иһитиннэрбитинэн, туһааннаах сулууспарлар үлэлэрин түмүгүнэн ойуур баһаарын изэн аччаабыт. Оттон федеральнай таһымнаах ыксаллаах быһыы-майгы биллэриллибитэ уоту кытта охсуһууну өссө көдьүүстээх онгоруоҕа. Бу ордук суһаллык федеральнай резервэни бэйэ-бэригэр, федеральнай структуралар күүстэрин түргэнник аттарыыга көмөлөһүөҕэ диэн эттэ.

От ыйын 3 күнэ. Өрөспүүбүлүкэ баһылыга РФ Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэля Михаил Мишустин ыппыт стратегическай сессиятыгар кыттан, «Доруобуйа харыстабылыгар саҥа технологиялар», «Саҥа атомнай уонна энергетическай технологиялар», «Саҥа матырыйааллар уонна химия» диэн национальной бырайыактары бэлэмнээһин туһунан ырытыстылар. Дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин доруобуйа харыстабылыгар, демографияҕа туруорар сыала-сорууга медицина наукатын уонна аныгы технологияны сайыннарыыны, чинчийэр үлэҕэ аныгы ньымалары, саҥа препараттары, искусствэнай интеллектэги олоххо киллэриини ирдиир. Саҥа национальной бырайыактар үгүс пууннара, ол иһигэр дьоруос кыамталаах атомнай станциялары тутууга, сэдэх металлалары онгортон таһаарыыга Саха сиригэр тоҕоостоохтор. Стратегическай сессия түмүгүнэн бырайыактар тутуу хайысхалара чопчуланнылар.

От ыйын 4 күнэ. Ил Дархан Опера уонна балет театрын 53-с сезонун сабыллыгыгар сырытта. Кини театр кэлэктиибин сезонун ситиһиилээхтик түмүктээбитин, «Ньургун Боотур» опера аан бастаан тас дойдуга – Казахстанга, Кыргызстанга көрдөрүлүбүтүн бэлиэтээтэ.

Бу күн театр иннигэр, Доҕордоһуу болуоссатыгар, улахан тала-кэнсиэр ытылыынна. Манна Арасыйыа норуодунай артыыһа Айталина Адамова аатынан иккис норуоттар икки ардыларынааҕы опера ырыаһыттарын куонкуруһун кыайылаахтарын чыэстээтилэр. Айсен Сергеевич Айталина Саввична Адамованы-Афанасеваны үбүлүөйдээх күнүнэн эбэрдэлээтэ уонна Ил Дархан грамотатын туттарда. Куонкуруска быйыл Монголияттан, Белоруссияттан, Кытайтан, Францияттан, Арасыйыаттан 23 ырыаһыт кытынна. Кыайыылааһынан Суорун Омоллоон аатынан Опера уонна балет театрын солиһа Екатерина Корякина ааттанна.

От ыйын 4 күнэ. Айсен Николаев салайытынан РФ Судаарыстыбаннай сэбиэтин үөрэхтээһингэ «Орто анал үөрэхтээһин» хайысхатынан оробуочай бөлөх мунньаҕар выпускниктары бэлэмнээһин, устудьуоннары идэҕэ туһаайыы бырайыактары, итиэннэ эрэгийиэн уопутун көрдүлэр. Мунньахха федеральнай уонна субъектар салалталарын бэрэстэбиитэллэрэ, билим, бизнес эйгэтин үлэһиттэрэ кытыннылар. Ил Дархан идэҕэ туһаайыыны сэргэ оскуола оҥолоро тэҥинэн колледжа көрөнөр кыахтаныахтарын, итинник бырайыак 2024 сыл балаһан ыйыттан Саха сиригэр олоххо киириэбин иһитиннэрдэ. Маны сэргэ Владимир Путин «Каадырдар» диэн саҥа национальной бырайыагы көбүлүүрүн биһиги өйүүбүт диэн

эттэ. Мунньахха колледжтарга педагогтары үлэҕэ тардар ньымалары, орто анал үөрэх устудьуоннарын материалнай өттүнэн өйөөһүн, колледжтар базаларын бөһөргөтүү боппууостарын таарыйдылар.

От ыйын 5 күнэ. «Азия оҥолоро» оонньууларга Саха сирин бастагы хамаандатыгар Айсен Неустроев буюксаҕа кыһыл көмүс мэтээли аҕалла. Кини Казахстан боксера Темирхан Жолмаханы кытта 52 кг диэри ыйааһыннаахтарга киирсэн, кыайыыны ситистэ. «Буюкса — биир саамай уустук уонна болҕомтону тардар көрүн. Бэрт тыҥааһыннаах киирсии буолла. Биһиги спортсменнэбит тулуурдаабын, дьулуурдаабын уонна үчүгэй бэлэмнээһин көрдөрөн, кыһыл көмүс мэтээли ылары ситистэ! Айсен кыайыытынан уонна хамаанданы барытын турнирга ситиһиилээхтик кытыбыттарынан эбэрдэлиибит! Эдэр спортсменнарга чииэһинэй уонна кыраһыабай киирсиилэрин иһин махтанабыт! Эһиги ситиһиилэргит саҥа кыайыларга тирэх буола турдуннар», — диэтэ Ил Дархан.

Күрэхтэһии чэрчитинэн Ил Дархан РФ Буюксаҕа федерациятын толоруулаах кэмитиэтин чилиэнэ, генеральнай сэкирэтээр Татьяна Кириенко успуорт бу көрүнэ өрөспүүбүлүкэҕэ сайдыытын туһунан дьүүллэстилэр. Татьяна Кириенко «Азия оҥолоро» үрдүк таһымнаабын уонна күрэхтэһии кыттыылаахтара үчүгэй бэлэмнээхтэрин бэлиэтээтэ. Уһук Илингэ буюкса сайдыытын, Саха сирэ успуорт бу көрүнэр ураты миэстэни ыларын эттэ. Федерация тыа сирин тириэньэрдэрин өйүүргэ үлэтэ саҕаламмытын иһитиннэрдэ.

От ыйын 5 күнэ. Ил Дархан «Хотугу сулус» оҥо сынньаланын киинин тутуутун хаамыытын билистэ. Сылы быһа үлэлиир, 350 миэстэлээх лааҕыр Дьоккуускай куорат маастар-былааньыгар киллэриллибит, былырыын дойдуну Бэрэсидьиэнэ бигэргэппит дьоруон суолталаах социальнай инфраструктурнай бырайыактартан биридэстэрэ. Ил Дархан бэлиэтээн эппитинэн, эбийиэк бу сыл бүтүөрү диэри туттарыллыахтаах. Билигин эбийиэккэ тутуу-танар үлэтэ тэтимнээхтик ытыллар. Тутуу былаанааккатыгар 125 киһи, 3 тиэхиньикэ үлэлиир. «Хотугу сулус» өрөспүүбүлүкэҕэ саамай улахан уонна оҥолору эбии үөрэтии сүрүн эбийиэгинэн буолуоҕа.

От ыйын 6 күнэ. Ил Дархан уонна Арасыйыа Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Дмитрий Чернышенко Саха сиригэр наука уонна үөрэхтээһин, успуорт сайдыытын, эрэгийиэн туризмна кыахтарын олоххо киллэриин боппууостарын дүүллэстилэр. Айсен Николаев Дмитрий Чернышенкоҕа Дьоккуускайга «Азия оҥолоро» оонньуулары ытытыны өйөөһүн иһин махтанна. Дойду Билимгэ уонна

үрдүк үөрэхтээһингэ министиэристибэтэ күрэхтэһиилэр кыттааччыларга түспүт ХИФУ уопсайдарын өрөмүөнүн үбүлээбитэ. Дмитрий Чернышенко Айсен Николаевы «Эрэгийиэн эдэрдэргэ» федеральнай куонкуруска кыайыынан эбэрдэлээтэ. Өрөспүүбүлүкэ бырагыраамата 10 кыайылаах иһигэр киирэн, 128 мөл. солк. өйөбүлү ылбыта. Онон сотору Дьоккуускайга Ыччат киинэ баар буолуоҕа. Дмирий Чернышенко Саха сиригэр успуорт эйгэтэ тэтимнээхтик сайдарын бэлиэтээтэ. Эрэгийиэн успуорт инфраструктуратын сайыннараҕа хас да сыл устата федеральнай бүддьүөттэн 1,1 млрд солк. тахса үбү «Успуорт – олох нуормата» уонна «Бийсинэс-спринт (Мин успуорду талабын)» федеральнай бырайыактарынан ылыаҕа.

Айсен Николаев уонна Дмитрий Чернышенко саҥа «Звезднай» кыбаарталга сабыылаах каток тутуутун хаамыытын көрдүлэр. Эбийиэк «Успуорт – олох нуормата» федеральнай бырайыагынан тутуллар. Билигин тутуу 45% бэлэм. Бу сыл бүтүүтэ үлэҕэ киириэхтээх.

«Ирбэт тон саарыстыбата» туристическай комплекскэ Айсен Николаев Дмитрий Чернышенкоҕа Саха сирин туризмын сайдар кыаһын билиһиннэрдэ. Кэнники 5 сылга өрөспүүбүлүкэҕэ туристар кэлиилэрэ 18% элбээтэ. 2023 сылга Саха сиригэр 235 тыһ. тахса турист сырытта. 2023-2024 сылларга федеральнай бүддьүөттэн туризмы сайыннараҕа 310 мөл. солк. кэрингэ үп бэриллибитэ. Ону таһынан модульнай гостиницалар оҥолулуохтара. Дойду Туризмга корпорацията кыттыылаах Дьоккуускайга 150 нүөмөрдээх отель тутуллар. Саха сиригэр туризмы сайыннарыы стратегията бэлэмнэнэр, онно ураты болҕомто экология туризмыгар уонна агротуризмга ууруллуоҕа.

Ил Дархан, Дмитрий Чернышенко уонна РФ үөрэхтээһингэ миниистирин солбуйааччыта Татьяна Васильева Хатаска П.Н. уонна Н.Е.Самсоновтар ааттарынан орто оскуолаҕа сырытылар. «Үөрэхтээһин» национальной бырайыак чэрчитинэн тутуллубут сыһыары эбийиэк ааспыт сылга үлэҕэ киллэриллэн, оҥолор биир симиэнэҕэ үөрэнэллэр. Оскуола үөрэххэ, иитиигэ аналлаах аныгы тэриллэринэн хааччыллыбыта. Манна агро-бийсинэс хайысхатынан «В» категорияҕа машинист-тырахтарыыска үөрэтэллэр. «Автодело» арыйар булааннаахтар. Былырыын мунуутэҕэ 80 бакыат кучу чэйи хатарар, суулуур саҥа тэрили атыыласпыт. Бородууксуйаны байыаннай эпэрээссийэ кыттыылаахтарыгар ытталлар. Дмитрий Чернышенко оскуолаҕа успуорт тэриллэрин атыылаһарга сэртификэттэри бэлэхтээтэ.

Салгыы Ил Дархан, Дмитрий Чернышенко Хотугулуу-Илинги федеральнай университетке

ка үөрэх кыһата сайдыытыгар анаммыт бырайыактары көрдүлэр. Билигин өрөспүүбүлүкэ Бэрэсидьиэн Владимир Путин соруудаһынан ытытылар «Аныгы кампустар тиһиктэрин оноруу» федеральнай бырайыактар куонкурустарыгар кыттарга сайаапканы бэлэмниир. Дьоккуускайга суперкампус 10,5 га изэннээх тутуллара булааннанар, эбийиэктэр уопсай изэннэрэ 132 тыһ. кв.м. тэҥнэһиэҕэ. Дмитрий Чернышенко Саха сирин салалтата ХИФУ базатын куорат маастар-былааныгар киирбитин бэлиэтээтэ.

Айсен Николаев уонна Дмитрий Чернышенко Арасыйыа киберспорт Counter-Strike 2 көрүннэ чемпионна, Саха сирин «НОТУ» (Хоту) хамаандатын кытта көрүстүлэр. Вице-премьер дойдуга 300-тэн итгэһэ суох фиджитал-киин тэриллээгин, онтон 19-на тирэх киин буолуоҕун, Саха сиригэр оннук киин тэриллээн сөбүн туһунан эттэ. Ил Дархан «НОТУ» (Хоту) дойдуну биир бастын хамаандата буоларын, эһиил Дубайга буолар күрэхтэһиигэ кыттарга булаан-нырыын бэлиэтээтэ.

Ил Дархан уонна Дмитрий Чернышенко VIII норуоттар икки ардыларынааҕы «Азия оҥолоро» оонньуулар волонтердарын уонна кыттыылаахтарын кытта көрүстүлэр, кинилэр боппууостарыгар эппиэттээтилэр. Волонтердарга оонньуулар үрдүк таһымна ытыллыбыттарыгар кылааттары иһин махтаннылар. Ол курдук, Саха сириттэн 1677, дойдуну 42 эрэгийиэнттэн уонна тас дойдуттан 223 волонтер үлэлээтэ. Онтон күрэхтэһиилэргэ 24 дойдуттан уонна Арасыйыаттан 30 команда кытынна. Көрсүһүү кэннэ волейбол күрэхтэһиитин көрдүлэр, кыайылаахтары наҕараадалаатылар.

Айсен Николаев Николай Тарский аатынан «Туймаада» стадионна «Азия оҥолоро» успуорт оонньууларын түмүктүү тэрээһингэ кытынна. Ил Дархан эдэр спортсменнарынан киэн туттабыт диэн эттэ, тэрийээччилэргэ, судьуйаларга, тириэньэрдэргэ, волонтердарга махтанна, бары түмсэн, оҥо саас, доҕордоһуу чаҕылхай бырааһынньыга бэркэ ааһарын ситистибит диэн бэлиэтээтэ. Азия олимпийскай сэбиэтигэр, Арасыйыа олимпийскай кэмитиэтигэр, Бырабыыталыстыбатыгар уонна дойдуну Бэрэсидьиэнигэр тус болҕомтотун, өйөбүлүн иһин махталын тириэртэ. Айсен Николаев 36 кыһыл көмүс мэтээли ылбыт Узбекистан, 31 кыһыл көмүс мэтээллээх Сибиир уокуругун, 27 кыһыл көмүс мэтээллээх Беларусь, уонна 25 кыһыл көмүс мэтээллээх Саха сирин бастагы хамаандаларын бэлиэтээтэ.



Азия оҕолоро. Сандал Алексеев – хапсаҕайга кыһыл көмүс призер!

Сайаана Львова, «Саха сирэ»

«Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы оонньуулар биир кэрэхсэнэр күрэхтэһиилэринэн хапсаҕайдаһан тустуу буолар. Үгүс киһи аан дойду таһымнаах күрэхтэһиигэ саха төрүт тустуутун кыраҕы харахтарынан кэтээтилэр, тыыммакка даҕаны көрдүлэр.



«Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы оонньууларга хапсаҕайдаһан тустууга биһиги хамаандабыт биэс кыһыл көмүс мэтээлтэн иккитин, 50 кг тустубут Үөһээ Бүлүү бөҕөһө Сандал Алексеев уонна 55 кг тустубут Кэбээйи улууһун бөҕөһө Олег Кононов ыллылар.

Хапсаҕайга бастакы кыһыл көмүс мэтээли Саха сиригн хамаандатыгар Сандал Алексеев аҕалан үөрүү өрөгөйүн биллэ. Кини хапсаҕай уйаламмыт Үөһээ Бүлүү улууһун кыраҕый, аҕыйах нэһилиэнньэлээх, Онхой нэһилиэгиттэн сылдыар. «Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы оонньууларга кытта кэлэригэр дой-

дутун дьоно киниэхэ эрэнэлэрин эппиттэрэ, алгыстарын анаабыттара.

«Киниэхэ эрэлбит улахан. Бэйэтигэр анал тириэньэрэ суох, кылгас кэмгэ Сергей Игнатъевка дьарыктаммыта. Ол эрэри улахан хапсаҕай түһүлгэтигэр чахчы айылҕатынан табыста. Биир кыһын улуус спортивнай оскуолатыгар дьарыктаммыта. Сбордарга сылдьан, хапсаҕайдаһар хаана уһуктан, тустан эрэр», — диэн Владимир Федоров санаатын үллэстэр.

Оттон «Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы оонньуулар хапсаҕайга кыһыл көмүс призердара Сандал Алексеев манньк кэпсиир:

— Мин Үөһээ Бүлүү улууһун Онхой нэһилиэгиттэн сылдыабын, 9-с кылааһы бүтэрдим. Бастаан миигин Сергей Игнатъев дьарыктаабыта, онтон бу «Азия оҕолоро» оонньууларга сүүмэрдэнэрбитигэр Платон Саввинов эрчийбитэ. Сыл курдук Үөһээ Бүлүү спортивнай оскуолатыгар үөрэнэ сылдыбытым, онтон дойдубар төннүбүтүм. Тустуунан уопсайа биэс сыл курдук, бастаан хапсаҕайынан, оттон көңүл тустуунан дьарыктанабын. Мин ыйааһым, 50 кг уопсайа уон уол кытынна, онтон мин бастаатым. Бастаан монгол уолун, иккин Уһук Илин федеральнай уокурк аатыттан саха уола кириби-

тэ, ону кытары тустубутум. Хас биирдүүлэрин кытары сыралаһан кыайдым, чэпчэкирик кэлбэтэ. Саамай ыарыҕаппытым аан бастаан Монголия бөҕөһүн кытары кирисим буолар, олус кытаанах этэ.

Аан дойду таһымнаах күрэхтэһиигэ кыһыл көмүһү ылбыппыттан олус өрдүм, астынным. Кыайыбын бастаан туран, ийэбэр, бастакы тириэньэрбэр Сергей Игнатъевка, кэлин дьарыктаабыт Платон Саввиновка уонна аймахтарбар аныгыбын. Салгыы тустуунан өссө күүскэ дьарыктанар уонна үөрэххэ туттарсар баҕалаахпын. Дойдум дьонугар үтө тылларыгар, алгыстарыгар махтанабын.

Үбүлүөй. Бараахап выпускниктара сынньалан пааркатыгар бэлэхтэрэ

Кристина Яковлева

И.Н.Барахов аатынан 1-кы №-дээх орто оскуоланы бүтэрбит выпускниктар 25 сыллаах үбүлүөйдэринэн гитараттан ырыа буолан кутуллубут выпускниктар гимнэрин тимиртэн чочуйтаран, тупсаҕай көстүүлээх бэлиэни улуус ыһаабын күн сынньалан пааркатыгар туруорбуттара.



Леонид Михайлов бу өйдөбүннүк бэлиэ туруорар туһунан идийэе хантан кэлбитин кылгастык манньк кэпсээтэ:

— Оскуоланы 1999 сыллаахха бүтэрбиттэр быйыл 25 сылыгытн бэлиэтибит. Ол ээрчигиһи үбүлүөйдөөх быһаах оҕотторон Саха сиригн бары улуустарыгн кэрийэ сылдыар. Биһиги улууспутугар Үөһээ Бүлүүбүт төрөөбүт күнүгэр — олунньу 10 күнүгэр көрсүбүтүт. Бу күн биир саяастахтар бары мустан, быһаахпыттын Ньурба улууһугар атаарбыһыт. Ол күн И.Бараахап аатынан оскуоланы бүтэрбиттэр сүбөлөһөн маһык идийэһи иитиһэхтээн таһаарбыһыт. Өйдөбүннүк бэлиэни биһиргэ үөрэммит доһорбутун Сазонов Ганяны санаан туран, кини айыт матылыгыгар ырыа тылларын киллэрэн туран оҕотторбуһут. Дьинэр, оскуола тиэрэсигэр туруорар баҕа санаамаах этибит, ол кыаллыбатаҕа. Биһиги пааркага туруор

буһуутун кэһнэ бу өйдөбүннүктэн сиртэрэн выпускниктар сквердэрэ оҕоһунуо диэн эрэнэбит.

Бараахап выпускниктара туруорбут өйдөбүннүк бэлиэлэрин хаартыскатын үөрэппит учууталларыгар ыппыттарыгн кэһнэ Дьокуускай куораттан РФ уопсай үөрэхтэһинин бочуоттаах үлэһитэ, СӨ үөрэҕириитин туйгуна, үлэ бэтэрээнэ. СӨ суруйааччыларын союһун чилиэнэ Светлана Георгиевна Егорова-Тулуйхаана бу үбүлүөйдээх выпуск туһунан манньк ахтыытын бытта:

— 1999 сыллаахха И. БАРАХОВ аатынан Үөһээ Бүлүүгэ орто оскуолаһы туорт кылаас бүтэрибэ. 10-с саха аһтйискай кылаас салайааччыта Софропеева Валентина Васильевна тус кордоһуутуну ыам ыйыгар «Гитэх Чуораан» диэн ходоон суруйбутум, ону Сазонов Ганя тутта ырыа онгортон, Зоя Истровна Игнатъева кы-

өйдөбүннүк туруорбут хаартыскаларын короммүт Валентина Васильевнаһыгн олус доһуудубут. Оччолорго суотабай тоһоһуон суох, видеокамера да сэдэх буолан, бу ырыа үһүлүбэһа хаалбыта. Онда буоллар, бу выпуск оҕолорун сүрэхтэригэр мэлдьи эдэр саас тыһыннаах туоһута буолан, ыллана сылдылыбыта. Коллосом Валентина Васильевна бу хоһоонго эмиэ мелодия суруйан, бэйэһэ сыйайар куораттаағы саха гимназиятын оҕолоро сыл ахсын тигэх чуораан ыһыкыһыгар күнүгэр ыллыыр ырыалара буолла. Бу туруоруллубут өйдөбүннүк, мин санаабар, дьингээх доһордоһуу, чаһылхай күннээх эдэр саас

уонна үөрэммит оскуолаһыгар, учууталларыгар махталларыгн тыһынаах, олбот сүһүт туоһута буолан, эдэр ыһчаты кэрэҕэ, үтүөҕэ угуйаһынтыра туруохтун! Уонна тус бэйэм ааппыттан кылаас салайааччытыгар Зоя Истровнаҕа, 10-с кылаас бары оҕолоругар махтан таһтан.



Сазонов Ганя

лааһын уолаттара гитаралар олус үчүгэйдик ыһаабыттар, сүрэхтэрибиттэрэ. Киһилэр ыһыы туралара хараһар бу көстөн кэлэр. Ганя барахсан эдэр сааһыгар бу ойор күннээх, ойдом ылдаах орто дойду олоһуттан күрэммитэ... Ону кэрэһтээч, биһиргэ үөрэммит оҕолоро Пиколаева (Мачахова) Сусаһа, Михайлов Мичил, Михайлов Леонид, Шестакова (Спиридонова) Варя бырайыактарыһан, оскуоланы бүтэрбиттэрэ 25 сылыгар Үөһээ Бүлүүгэ дьон-сэргэ таптаан сылдыар пааркаһыгар бу манньк өлбөт-сүппэт



Гаврил Сазонов ийэтэ Тамара Григорьевна

Кыһа. Педагогтар дьаарбанкаларыгар ситиһиилэннибит

Ульяна Ефремова, улуустаабы үөрэх салалтатын информационнай-методической салаатын салайааччыта

От ыйын 9 күнүгэр Мэнэ-Хагалас улуунун Майа нэһилиэгин Ураһалаах сиригэр-уотугар «Тыа сириг оркуолата уонна үөрэхтээһин маарката» диэн сылын аайы ытыллар өрөспүүбүлүкэ-тээби XX педагогической дьаарбанка уонна үөрэх эйгэтин үлэһиттэрин ыһаага үөрүүлэх быһыга-майгыга арылынна. Биһиги улууспуттан бу тэрээһингэ 100-тэн тахса үөрэх эйгэтин үлэһиттэрэ кыттыыны ыллылар.

Дьаарбанка улуус уонна муниципальной тэриллиилэр социальнай-экономической сайдыыларын усулуобуйатыгар үөрэх тэрилтэлэрин сайыннараар суоллары тобуларга кытааччылары түмэр сүрүн сайынны тэрээһин буолар. Бу тэрээһингэ республикабыт 30 улууттан 3000 кэрингэ учуутал, иитээччи мустан, оҕону

Дьабыл орто оркуолата кыттыһан, бастагы күн толору саха аһын остуолун тэрийэн, тотохана аһатан, маанылаан көрүстүлэр. Делегация кыттыылаахтара хонолоругар «Кэнчээри» оҕо үһүяанын дьиэтин уонна Ураһалаах алааһыгар палаточнай куораттары бэлэмнээбиттэр.

Улууспут учууталлара, ии-

«Удьуор утум» бырайыактарын сырдатан, «Ийэ тыл - төрөппүт уонна оҕо» түһүлгэбэ мунутуур кыайыылаах буолары ситистилэр уонна А.В. Бугаева аатынан «Ийэ тыл» диэн анал ааты ыллылар. Ону таһынан үөрэх салалтатын «Флагманы методического мастерства» бырайыага үөрэх салалтатын начальниктарын гранын кыайыылаабынан буолла. Кыайыылаахтар 30 000 солк. суумалаах сертификаттарынан наараадаланналар. 8-с нүмэрдээх «Аленушка» үһүяан «5 пальцев – РМЦППС «Инклюзивное образование» бырайыага «За верность национальным традициям» анал аат, 2-с нүмэрдээх «Теремок» үһүяан экологической бырайыага «От экологического образования к экологической культуре» анал ааты ыллылар. Үөрэх салалтатын оркуола иннинээби үөрэхтээһин салаатын салайааччыта Тумусова Л.В. үһүяан иитээччилэриниин, сэбидиссидэриниин «Научно-методическое сопровождение педагогов: новые вызовы» диэн күрэххэ хамаанданан кыттаннар, бочуоттаах 3-с миэстэбэ тигистилэр. Күрэххэ Ньурба, Бүлүү, Мэнэ-Хагалас, Чурапчы, Нам, Нерюнгри, Өлүөхүмэ улуустара кытыннылар. Ону таһынан Хоро орто оркуолатын алын сүһүөх учууталларын методической холбоһуктарын салайааччыта Захарова Виктория Александровна «Методист учуутал» республиканской кү-



рэххэ ситиһиилээхтик кытынна. Дьаарбанка кыттыы үөрэх сайдыытыгар сангалыы ньымалары буларга бэртээхэй кыабы биэрэр. Манна ИРОИПК араас хайысхаларынан үөрэтэр курстарын учууталларбыт, иитээччилэрбит сэргээн сырыттылар, иһиттилэр.

Сага технологиялары баһылыырга аламмыт «Сберобразование» диэн былаһаакка үлэлээтэ. Манна учууталга көмө буолар искусственной интеллект туһунан кэспээтилэр. Ситиһи үөрэтэн таба туттааха, чахчы даһаны учуутал үлэтин чэпчэтиэх эбит.

Үгэс быһыытынан «Уустар дэриэбинэлэрэ» былаһаакка үлэлээтэ — манна хас биридди киһи бэйэ онорон таһаары эйгэтигэр умсугуйан, маастар-кылаастарга сылдьан, айар лабораторияларга кыттан, бэйэтин кыахтарын арыан сага идеяларга үһүйүллэр.

«Тыа сириг оркуолата уонна үөрэхтээһин маарката» өрөспүүбүлүкэтээби педагогической дьаарбанка көхтөөх кэспэтии, аныгы үөрэхтээһин сорукарыгар хоруйдары бииргэ көрдөөһүннэ, үөрэтии, иити кыһаларын быһаарарга сүрдээх наадалаах тэрээһин. Биһиги улууспут үөрэҕирии эйгэтин үлэһиттэрэ дьаарбанка үрдүк тэрээһиннээхтик, өрө күүрүүлээхтик ытыллыбытын бэлиэтииллэр, эһиилги үөрэх дьылыгар салгыы таһаарылаахтык үлэлииргэ сага хамсааһыннардаах суоллары тобуларга тирэх ыллылар.

Түмүккэ бары дьаарбанка кыттыылаахтарыгар үөрэх салалтатын аатыттан махталбытын тирдэбит! Уопусканы, сынныалангы аахсыбакка сайдыы туһугар сылдьар дьон куруук ситиһиилээх, кыайылаах буолар. Барыгытыгар үчүгэй сынныалангы!

«Абитуриент штаба» үлэтин саҕалаата

Камила Михайлова

Үөһээ Бүлүүтээби үөрэх салалтатын иһинэн арыллыбыт улуустаабы «Абитуриент штаба» бэс ыйын 20 күнүттэн үлэтин саҕалаабыта. Штаб атырдыах ыйын 30 күнүгэр диэри үлэлиэбэ. Салайааччынан информационнай-методической салаа сүрүннүүр специалиһа Василенна Алексеева ананна. Сүрүн соруугунан Саха сиригэр баар үрдүк уонна орто үөрэхтэргэ туттарсыы хаамыытын туһунан иһитиннэриини хааччыйы буолар.

Штаб үлэһиттэрэ талбыт үөрэххит хайысхатынан үөрэххэ киирэргэ докумуону толорууга сүбэ биэриэхтэрэ. Манна үөрэххэ киирэргэ докумуону тутуу быраабылаларын, чэпчэтиилэр уонна анал квоталар туста-

рынан толору информацияны ылыаххытын сөп.

Бакалавриакка, специалитекка туттарсааччылар биэс хайысхага уонна исписээлинэскэ сайабыдыанна биэрэр кыахтаахтар. Быйыл бакалавриак-

ка, специалитекка 2020-2024 сылларга туттарыллыбыт биир кэлим эксээмэн (ЕГЭ) түмүгүнэн үөрэххэ киирэххэ сөп.

Билинни туругунан, Үөһээ Бүлүүтээби абитуриенттар штабтарыгар 30-ча оҕо үөрэххэ

туттарсарга уонна бэлэмнэнэргэ докумуон биэрбит. Бэлиэтээн эттэххэ, ордук учуутал идэтигэр, ону тэнгэ айар-тутар идэбэ үөрэнэ киирин баҕалаах оҕо ахсаана баһыйар эбит.

- Абитуриенттар былырыынны курдук докумуоннарын хас да көрүгүнэн ытар кыахтаахтар;

- Тус бэйэлэрэ эбэтэр дэбири-нэстээх дьонуан хамыһыһаа аҕалы;

- Судаарыстыбаннай өгө порталынан «Поступление в вуз онлайн» суперсервис нөҕүө;
- Арасыйыа почтатынан;
- «Абитуриент» штаб нөҕүө.

«Абитуриент штабын» үлэлиир аадырыһа: Үөһээ Бүлүү нэһилиэгэ, Ленин аатынан уул. 28 дьиэтэ, 4-с нүмэрдээх кабинет.

Үлэлиир чаастара: бн-бт: 10:00 – 17:00 (12:30-14:00 эбиэт).

Оҕо лаабырдарын бастагы түһүмэбэ түмүктэннэ

Элина Христофорова, улуустаабы үөрэх салалтатын иитэр үлэбэ отделын специалиһа

Бэс ыйын 25 күнүгэр оҕо сайынны лаабырдара бастагы түһүмэхтэрин түмүктээтилэр. Уопсайа 8 оркуола лаабырыгар, 1 хонуктаах лаабырга 2 сменанан 598 оҕо сыннанна.

Далыр орто оркуолата «Күүстээх Мордьоно» спортивной хайысхалаах, Д.С. Спиридонов аатынан 4-с нүмэрдээх орто оркуола "Өбүгэ ылыктарынан", «Тускул» оҕо киинэ «Движение первых», Н.К. Седалищев-Дьүөгэ Ааныстырап аатынан Кэнттик орто оркуолата, Дүллүкү орто оркуолата, Г. Н. Чиряев аатынан Хоро орто оркуолата, П. Н. Тобуруокап аатынан Нам орто оркуолата, бокса оркуолата, М.Т. Егоров аатынан 2-с нүмэрдээх оркуола, Тамалакаан орто оркуолата, Н. И. Бойлохов аатынан оҕо искусство-тын оркуолата күнүскү лаабырдары тэрийдилэр.

Маны таһынан анал байыан-

най дьайыыга кытта сылдьар төрөппүттэрдээх оҕолор Краснодарскай кыраайга (8 оҕо), "Сосновый бор" оҕо сынныанар киинигэр (4 оҕо), "Энергетикка" (4 оҕо), "Сир уустара" лаабырга (4 оҕо) сынныанан кэллилэр. Кыра дохуоттаах дьиз кэргэн оҕолоруттан 2 оҕо сыннанна.

Киин оркуола оҕолоро хас сылын аайы улуус ыһааҕар кытталлар, ол курдук, быйыл ыһаах арыллыытын чааһыгар үнкүүлээтилэр уонна волонтердаатылар.

Онтон бу сыл патриотической иитиигэ сүрүн болҕомто туһаайылынна, ол курдук Дүллүкү орто оркуолата "Дулу" военно-патриотической хайысханан, Д.С. Спиридонов аатынан 4-с нүмэрдээх орто оркуола "Юнармия", "Тускул" оҕо киинэ "Движение первых" федеральной программаларынан үлэлээтилэр.



Идэни талыы. Инна Герасимова: Yöhээ Бүлүүттэн – Казахстанга

Камила Михайлова

«Сайылык оботобун»

- Мин Yöhээ Бүлүү улуунун Хоро нэһилиэгиттэн төрүттээхпин. Төрөппүттэрим тыа хаһаайыстыбата сайдарын туһугар үлэлээбит дьон. Ийэм – ыанньыксыт, аҕам – хачыгаар. Балтараа сааспыттан Үрэн сайылык ферматыгар сайылыыр этим, онон мин бэйэбин сайылык оҕото дэнэбин. Г.Н. Чиряев аатынан Хоро орто оскуолатын кыһыл көмүс мэтээлинэн бүтэрбитим. Оскуола кэмнэриттэн олус көхтөөх оҕо буолааччыбын. Билим кэмпириэһи элэригэр кыттан, дьон иннигэр толлубакка, эрэллээхтик сангарарга үөрэммитим. Алын кылаастартан саҕалаан Евдокия Николаевна салайар оһуохай куруһуогар үлүһүйэн дьарыктаммытым. Билигин санаатахха, бэрт сэргэх уонна умнулубат кэмнэр оскуолам истиэнэтигэр уонна сүрэхпэр хатаммыттар эбит.

«Сүрэхпэр эрдэттэн ииппит баҕа санаам атын этэ...»

- Бэйэм кэммэр оскуолабын бүтэрэн баран, М.К. Аммосов аатынан ХИФУ-га тыл уонна култуура институтка «Айар үлэһит» диэн хайысхаҕа энкилэ суох туттарсан кирибитим. Ол эрэри бэйэм сүрэхпэр эрдэттэн ииппит баҕа санаам атын этэ...

Мин кыра эрдэхпиттэн атын дойдулары кэрийиэхпин олус баҕарар эдим. Тонгоруллубут муора аһылыгын атыылаһан, тас омок дойдутун амтанын билбит курдук сананарым (күлэр). Улаатан истэҕим аайы тас дойдуга үөрэнэ тахсар баҕа санаам тэнгэ улаатан испитэ. Ол курдук, ХИФУ-га маннайгы үөрэх дьылын туйгунук түмүктээн баран, сүрэх баҕатын батыһан Казахстан үрдүк үөрэх кыһатыгар туттарсарга санаммытым. Сырдыкка, сайдыыга дьулуһар сүрэхпин миигин Туркестанга илдьибитэ. Билигин Соҕуруу Казахстан религиознай Туркестан куоратыгар үөрэнэбин. Үөрэнэр университетим аата «Международный Казахско-Турецкий университет имени Ходжа Ахмета Ясави» (МКТУ). Туризм хайысхатыгар босхо үөрэнэр быраапка туттарсан кирибитим. Билигин номнуо үһүс куурусун.

«Бэйэм күүспүнэн туттарсан киирэр кыахпар эрэнэrim»

- Тас дойдуга үөрэнэ бары суолларын көрөрбөр улахан Европа куораттарын көрө да барбат эдим, дьонум үбүн харыйыарым уонна бэйэм күүспүнэн туттарсан киирэр кыахпар эрэнэrim, ис сүрэхпиттэн баҕарарым. Ол курдук, мин хараҕым, баҕа санаам Казахстанга хатаммыта. 9 кылаасан МКТУ-га туттарсыахпын баҕарбытым. Кэнтиктэн сылдьар кыыс онно

үөрэнэрин истэн олус үөрбүтүм, кинини кытары кэпсэтэн, кини сүбэлэрин ылынан бу баҕалаах университетим үөрэнэ-сайда сылдьабын.

Бастакы ыарахаттар тустарынан

- Дьиэм аанын сабаат, дьоммун сайыһан харах уутунан сууммуппун өйдүүбүн. Саамай ыарахан түгэн – чугас дьонгугуттан арахан ыраах барыы. Со-

ый иһигэр бэркэ сангарар буолбут. Мин билигин биэс тылы билэбин: сахалыы, нууччалыы, туурак уонна казах тылын. Иккис сылбын аангылыа тылын үөрэтэ сылдьабын. Мин санаабар, тылы үөрэтэр киһи бэйэтин тэтиминэн, сыыйа-баайа үөрэттэҕинэ үчүгэйдик баһылыр. Үөрэтэр тылы төһө кыалларынан олохтоох дьону кытта элбэхтэ кэпсэтэн сангара үөрэниэххэ наада – бу наһаа туһалаах. Атын омок тылын үө-



рүуу дойду климатыгар эмиэ тутта үөрэммэтэҕим. Аны астары эмиэ олус ураты, атын тыл, туспа эйгэ... Олохпор биридэ даҕаны сөмөлүөтүнэн көптөтөх буоламмын, аан бастаан көтөрбөр долгуйбутум. Маннай барарбар казах да, туурак да тылын билбэт эдим. Сыыйа-баайа ый кэрининэн өйдүүр буолбутум, бэйэм түүр тыллаах буоламмын өйдүүргэ судургу соҕус этэ. Тоҕо диэтэххэ, тылбыт кырамаатыката тэн соҕус уонна майгыннаһар тыллар эмиэ бааллар. Бу университет грант (бюджет) миэстэтин ыларга казах уонна туурак тылын төһө көнүлүк баһылыыргын көрөлөр, онон дьаныһан туран үөрэтэн саҕалаабытым.

«Билигин мин биэс тылы билэбин»

- Бастатан туран, тылы үөрэтии омугу сэнээрэртэн, омок быһыытынан сыаналыыртан тахсар эбит дии саныыбын. Тылы үөрэтиэх иннинэ омугу кытта билсиһи наада. Кини култууратын, сыаннастарын, историятын, дьонун-сэргэтин билии. Дьэ ол кэннэ тылы үчүгэйдик, толору баһылыахха сөп. Үөрэнэр сирбэр Мухаммет Али диэн туурак уола баар, кини сахалары наһаа убаастыыр. Саха хомуһугар оонньуур, оһуохай тылын этэр, сахалыы ырыалары ыллыыр уонна бэйэтэ саха тылын үөрэтэр. Аҕыйах

рэтии бэйэтэ туспа алыбар ылларан санга тылы үөрэттэҕим ахсын бэйэбин эмиэ үчүгэй өттүгэр уларыһан иһэр курдук сананабын.

«Аан Дойду киэнгин, кини аһаҕаһын экинэн- хаангынан билэбин»

- Тас дойдуга тахсан үөрэнии быдан сайдыылаах, күүстээх, киэн көрүүлээх буоларга улахан сабыдыал буолар. Билигин тас дойду барыта болонский үөрэх тиһигэр тирэнэн үөрэнэр, ол иһин устудьун Европа ханнык баҕарар муннугар стажировкалана барар кыахтаах буолар. Тас дойдуга сылдьан киһи төрөөбүт дойдутугар таптала күүһүрэр эбит. Холобур, мин Казахстанга үөрэнэ тиийэн баран Саха сирин историятын ис сүрэхпиттэн сэнээрэн үөрөппитим, сахалыы ыраастык сангарарга дьулуһабын. Университетпар Аан дойду муннугуттан араас омок кэлэн үөрэнэр. Бу манньк араас оҕолору кытта алтыһан, киһи бэйэтигэр элбэх сибээстэри олохтуур. Аан дойду киэнгин, кини аһаҕаһын экинэн-хаангынан билэҕин. Киһи сайдыан, тупсуон баҕарар санаата уһуктар уонна сайдыылаах олобу кытта биир тэтим буолан хардылылааххын баҕарабын.

«Университет стипендиянан хааччыыта үчүгэй»

- Үөрэхпин бүтэрэрбэр икки дипломнаах бүтэриэхпин сөп. Биирэ – казах диплома, биирим – туурак киэнэ. Бу дипломнар норуоттар икки ардыларынааҕы таһымга эппизиттир буолаллар. Мин үөрэнэр университетим устудьуну стипендиянан хааччыар уонна төрөөбүт дойдуга барыы-кэли ороскуоттары толору сабар – Казахстанга соҕотох университет. Стипендия икки көрүгүн ылабыт: Казахстан уонна Турция өрөспүүбүдүкэтин өттүттэн. Көрүллэр стипендия кээмэйэ үөрэнэр салааҕыттан тутулуктаах, онон араастаһар. Саамай кырата 72000 тенгены, оттон үрдээбитэ 10700 тенгены ыйын аайы ылыахха сөп. Университет стипендиянан хааччыыта үчүгэй.

Туттарсан кирири хаамыта

- Мин 2021 сылга туттарсан кирибитим. Ол саҕана университет туһунан эдьийбиттэн истэн олус сэнээрбитим. Соҕотох туттарсар буоламмын, информацияны барытын бэйэм хасыһан быһаарсарбар күһэлэбитим. Чахчы улахан сырабын ууран туран кирибитим, ол иһин мин кэннэ туттарсар саха оҕолоругар, биир дойдулаахтарбар хайаан даҕаны ыйан-кэрдэн көмөлөһүөм дии саныырым. Үөрэнэр сирбэр бастакы тиийбит күммэр университетка атын омоктар былаахтарын кэккэтигэр Саха сирин былааҕа ыйанан турарын көрөммүн үөрүүбүттэн уйадыбытым. Үөрэхпин сүрэхпинэн сөбүлээн, манна өссө элбэх саха оҕото үөрэнэ кэлэрин баҕарбытым. Ол күнтэн ыла университетим амбассадорун быһыытынан оҕолору бу үөрэх кыһатыгар ынгырабын, туттарсарга көбүлүүбүн. Мин ынгырыбын ылынан икки сыл устата Туркестанга Саха сириттэн сылдьар устудьун ахсаана үс төгүл улаатта.

МКТУ-га туттарсыан баҕарар оҕо, бастатан туран, баҕатын быһаарар сурук суруйуон наада (мотивационное письмо). Тустаах докумуоннары университет порталыгар укпугун кэннэ, атырдьах ыйын саҕаланыыта туттарсыы тургутугун ааһар. Ол тургутук түмүгүнэн тылы үөрэтэр биир сыллаах кууруска киирэр. Тылы үөрэтэр сыл кэннэ МКТУ устудьуона аатын сүтэн, үөрэххин саҕалыыгын.

Сахалар Туркестанга

- Ааспыт сылга МКТУ-га Саха сириттэн 20 оҕо толору босхо үөрэхтээһингэ туттарсан киридэ. Быйыл эмиэ элбэх оҕо туттарса сылдьар, интэриэс сыл аайы улаатан иһэр диэн көрөбүн.



Билинҥи туругунан, үөрэнэр сирбэр Yöhээ Бүлүүттэн соҕотохпун, эрэри быйыл дойдубуттан 4 оҕо киирээри туттарса сылдьар. Кинилэр киридэхтэринэ Yöhээ Бүлүүлэр Туркестанга элбии туһуөхпүт.

Казахстанга саха ыччата түмсүүлээх

- Казахстанга сахалар олус түмсүүлээхпит, мэлдьи бииргэ сылдьабыт. Туркестанга 25 саха устудьуона баарбыт, оттон бүтүн Казахстан үрдүнэн сахалар элбэхтэр. Саха омок түмсүүлээҕин туоһута – сылын ахсын Алматы куоракка мустан ыһыах ыһабыт. Атын омоктарга бэйэбит култуурабытын үллэстэбит. Саха сириттэн сылдьар оҕолор бэйэ-бэйэбитигэр көмө буолан, сибээспитин туттабыт.

Сахалар уонна казахтар майгыннаһар өрүттэрэ

- Саха уонна казах олус ыалдьытымсах омок. Казахтар эмиэ ыалдьыт кэллэҕинэ баалларын-суохтарын барытын туран биэрэн, олус эйбэстик көрсөллөр. Ону таһынан, тас дьүһүмүт, култуурабыт уонна үгэстэрбит олус майгыннаһаллар. Сорох үгэстэри биһиги билинҥэ диэри илдэ сылдьабыт, оттон кинилэр төттөрүтүн биһиги умнубут үгэстэрбитин күн бүгүнүгэр диэри илдэ сылдьаллар.

Инники былаан уонна баҕа санаа

- Инникитин Саха сиригэр суоҕу, санга суолу тэлэр баҕалаахпын уонна 10 сыл иһигэр бэйэ дьыалатын арыныам диэн эрэнэбин. Үөрэнэн, үлэлээн-хамсаан, төрүүр оһону төлкөлөөн, саха буолан сандаара, киһи буолан килбэйэ сылдьыахпын баҕарабын.

Биһиги дойдубут кыһа Инна бэйэтин баҕатынан уонна кыаҕынан тас дойдуга тахсан дьаныардаахтык үөрэнэ сылдьар. Саха ньоҕой, оҕото өссө ньоҕой дииллэринии, Инна олус сытыы уонна хорсун кыыс эбит. Туруоруммут сыалларын ситиһэн, билигин биир дойдулаахтарыгар, Саха сириттэн сылдьар оҕолорго үөрэххэ киирэргэ сүбэнэн-аманан көмөлөһө, арыаллыы сылдьар. Кини толкуйдаабыта өрүү тобулла турдун, санаабыта сатаннын. Иннаны дойдутун өн буора өрүү араначчылыы, харыстыы сырыттын. Төрөөбүт дойдутугар таптала суолдьут сулус буолан, кэрэ кэскилин сырдата турдун.

Иһирэх тылынан. Дьон киһитэ

Ульяна Тимофеева, СӨ үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһитэ, Үөһээ Бүлүү улуунун бочуоттаах олохтооҕо

Николай Сергеевич Федотов олорбут олоҕо, киэн хабааннаах үлэтэ-хамнаа, буйун-пограничник, педагог, үтүөкэн салайааччы, элбэх оҕо аҕата, сиэн эһэтэ, бастын общественник, эрэллээх коммунист үлэлээн, олорон, бу орто дойдуттан бар-

үрдүк сыананы биэрбитэ.

“Советскай былаас социальнай, культурнай, экономическай эйгэлэргэ: наукаҕа, техникаҕа, искусствона кылгас кэмнэ “Сухалаах Россияттан атомы миинэр мингэ онгостубут” (У. Черчилль тыллара), космос

Николай Сергеевич дьиэ кэргэнин олус ытыктыра, оҕолорун, сиэннэрин сылаастык, сымнаастык таптыра. “Мин тирэҕим – дьиэ кэргэним” диэн суруйан хаалларбытын аҕалабын: “Мин тирэҕим – дьиэ кэргэним, чугас дьонум! Саамай

айылбаттан тулуурдаах, аһынныгас буолан, чугас дьонугар элбэҕи бырастыы гынар, кинилэри түмэр. Онон дьиэ кэргэнгэ өй-санаа иллэһиитин ийэбит олохтуур.

Олоҕум эрэллээх аргыһа, тапталлаах кэргэним, Россия норуотун үөрэҕириитин туйгуна Агидора Терентьевна кэргэн быһыытынан миэхэ төһөлөөх сүдү сыаната биллибэт, тугунан да кэмнэммэт үтүнү, өнгөнү онорбута буолуой?!

Мин туох да эбиитэ-киэргэтиитэ суох, баар чакчы быһыытынан билиннэхпинэ, сыччаа кини курдук кэрэ доҕорго түбэһэн, аата-ахсаана суох көмөтүнэн туһанаммын, толору кыахпынан олоро, үлэли сатаатым. Олорбуппут 47 сыл устатыгар мин курдук эгили-бүгүлү, иһинэн-таһынан дьалкыырдаах киһи олоҕор сатаан көмөлөһүү, ону сатаан өйдөөһүн, тулуйуу даҕаны чэпчэкигэ суох дьыала”, – диэн махтанан суруйбута 62 сыл бииргэ олорбут кэргэнигэр Агидора Терентьевнаҕа.

Николай Сергеевич дьон-сэргэ ортотугар, үлэ, олох үөһүгэр сылдыарын олус сөбүлүүр. Кини оҕолоругар, сиэннэригэр баҕа санаатын суруйан, этэн хаалларбытын аҕалабын: “...Түмүкпэр баҕа санаам: киһиэхэ туохтааҕар да куһаҕан быһыынан ымсыы уонна дьону ордугурҕааһын буолаллар. Киһи бэйэтин чэрчитинэн, иллээхтик-эйэлээхтик олоруохтаах, үлэлиэхтээх. Киһини сэнээм,



Федотов Николай Сергеевич 1933 с. төрүүх. СӨ норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, социальной харалта туйгуна, Үөһээ Бүлүү улуунун бочуоттаах олохтооҕо

либэт-көстүбэт күүһү бэлэхтии сырыттынар!

Биһиги сымнаҕас сыһыаммыт, сылаас тапталбыт эһиэхэ дьикти, хаһан да умнуллубат, өрүү бараммат өйдөбүллэри өйүү гынан, олох түһүүлээх-тахсылаах аартыктарынан эр санаалаахтык баран иһин!

Ийэ, Аҕа сүрэхтэрэ өрүү эһигини уйаннык саныыр-ахтар, кырыйдаах аайы истинг-иһирэх сыһыаны эрэйэр, ардыгар ахтылҕанҕа кубулуйбут курус ийии илэ бэйэтинэн тиллэн кэлэр. Ис дууһаттан төлө тэбэн тахсыбыт санаалары, баҕарылары толкуйдаан, туһалааһын суолдьут сулус онгостун!” – диэн оҕолоругар, сиэннэригэр кэ-



Николай Сергеевич, Агидора Терентьевна оҕолорунаан. Хаҕастан унга тураллар: Надя, Володя, Оля, Дима, Терёша, Исидор Барахов аатынан орто оскуола үөрэнээччилэрэ (балаҕан ыйын 1 күнэ, 1977 с.)

быта биир сылын туолла. Кини үөрэппит оҕолоро, бииргэ үлэлэбит дьоно кинини “Дьонурдаах салайааччы, тэрийээччи этэ”, – диэн ахталлар. Олортон аҕыйах холобуру аҕалабын.

1967-1969 сс. Н.С.Федотов Тойоку аҕыс кылаастаах оскуолатыгар директордаабыта. Бу кэмнэ оскуола оҕотун ахсаана аан бастаан 220-н тахсыбыта. Үөрэтии-иитии үлэтэ тупсан испитэ: оҕолор предметнай олимпиадаларга, спорт араас көрүҥнэригэр ситиһиилээхтик кыттар буолбуттара. Николай Сергеевич история учууталын идэтин ылбыт учуутал буолан, история саһарбыт страницаларын архыыптан булан, ааҕан, ырытан, олох уларыйыытын кэрдиис кэмнэрин туһунан үөртэр оҕолоругар, коллегаларыгар өйдөнүмтүө гына кэпсиирэ, быһаарара.

Ити сылларга Тойоку оскуолатыгар нуучча тылын, литэрэтиирэтин учуутала Петрова Тамара Ивановна “Үөрэ, махтана саныыбын” диэн ахтыгыгар манньк эппит: “Н.С. Федотовы учуутал быһыытынан нэһилиэнньэ улаханлык убаастыра, оҕо аймах олоҕор үтүө өйдөбүлү, оспот суолу хаалларбыт дьин-чакчы иитээччи этэ. Үөрэх эйгэтигэр 50 сыл үлэлэбитим устатыгар саамай табыллан үлэлэбит салайааччымын этэ”, – диэн СГУ доцена, СӨ үөрэхтээһинин үтүөлээх үлэһитэ, педагогическай наука кандидата Т.И. Петрова махтанан ахтыбыта. Николай Сергеевич СӨ бастакы Президентэ Михаил Ефимович Николаевтыын эмиэ бииргэ ССКП Үөһээ Бүлүүтээҕи райкомугар үлэлээбиттэрэ.

М.Е. Николаев: “Николай Сергеевич талантливый организатор, одаренный человек, был душой коллектива”, – диэн

киэн куйаарын аан бастаан баһылаабыт, аан дойдуга бастаан иһэр улуу держава сир үрдүгэр уһун кэмнэ тулхадыйбат Эйэни тутан олорбутун, оонньууну, көрү-нары, дискотеканы эрэ буолбакка, айар-тутар үлэни өрө ту-

чугас, эрэнэр киһим – кэргэним Агидора Терентьевна, кини олус холку, лоп бааччы. Мин майгыбын олус үчүгэйдик билэр буолан, өйдүүр уонна өйүүр. Хас да көлүөнэттэн турар улахан дьиэ кэргэн иллээх-эйэ-



Н.С. Федотов 1995 с. саҕа тэриллибит инбэлииттэр уонна кыаммат кырдыаҕастар интернат-дьиэлэрин дириэктэрэ

туохха, ыччаты онно уһуйуохха, оччоҕо бэрээдэк да баар буолуо, олох тупсуо, өлүү-сүтүү аҕыйа, ыччат тэнийиэ, сайдыы түргэтиэ”, – диэн Николай Сергеевич Федотов ыччакка, бар дьонугар, оҕолоругар кэрэһэлээн кэпсиирэ, эркээйи сулус буоланнар угуя, ыгыра тураллар.

лээх, бигэ туруктаах эбит диэн санааҕа кэлиим. Ол иһин оҕолорбутун кырдыаҕастары ытыгылыырга, итэҕэстэрдээх да буоллахтарына бырастыы гынарга үөрэтээччибит. Оннук дьиэ кэргэни олохтуурга элбэх сыра, тулуур наада. Ону биһиги ийэбит Агидора Терентьевна

атаҕастыыр туһунан санааһын да хамсатыма.

Оҕолорбут, кийииттэрбит, күтүөттэрбит уонна утум салҕааччы-сиэннэрбит! Төрүт дьонугар – төрөппүттэргит эһиэхэ мунура суох тапталлара, кэрэ өйдөбүллэрэ өрүү сырдык ыраны, ырааһы, бил-

риэһин хаалларбыта.

Аҕабыт, Эһээбит, Тойонугут, Кылынҕыт Ньюкулай Сөдүөтөп диэн илии баттаабыт.

Кини – киһи киһитэ, бэйэтин оловун компартияҕа анаабыт киэн туттар ытык киһибит буолар.

Дьиэ кэргэн сылыгар. Намнар дэтэр кийииттэр

Надежда Муткова, Нам

**Билигин үйэ уларыан, нэ-
һилиэк биллэрдик кэнээн,
кийиит кыыс сүктэн кэлиит-
тэ улахан сонун курдук иһил-
лэбэт буолбут кэмигэр оло-
робут.**

Кэм - кэрдийи ааһара түргэн, бу соторутаабыта курдуга, хайа эрэ уол кыыс ажалбыт буолла-
бына, ол кыыс кимэ-туга, туох
дьоннооҕо-сэргэлээбэ дьиэ
аайы үтүө сурах буолан тилийэ
сүүрэрэ, оҕо-аймах саҥа кэлбит
кийиит кыыһы дьүһүнүн, таҥа-
һа-саба маанытын ыраахтан сө-
ҕө-махтайа көрөрө.

“Варшавянка Матвеевна
балта кэлбит, үгкүүһүт үһү”, –
диэн билиги оҕо сылдьан истэн,



Варшавянка Матвеевна

киинэбэ баран иһэн кэннит-
тэн тэйиччи иһэн, оччолорго
гаврош диэн үөһэ өттө кылгас,
кэннэ үһүн баттах муода этэ,
оннук кырыллыбыт баттахтаах,
киэн клеш бүрүүкэлээх, туруо-
ру полоскалаах куопталаах
сип-синньигэс бииллээх эдэр
кыыһы одуулаһан, ол Капаны
кытары бастакы билсимибит
этэ. Нууччалардыы толору бөтө-
лөөх сотоһун сөҕө көрбүппүн
билигин да өйдүүбүн.

Ол кэмтэн ыла номнуо 51 сыл
ааһа охсубут. Капиталина Мат-
веевна Васильева от ыйын 1-кы
күнүгэр 75 сыллаах үбүлүй-
дээх сааһын оҕолорун, чугас
дьонун ортотугар бэлиэтээн
ааста. Дьиэ кэргэн сылынан Ка-
питалина Матвеевнаттан, бал-
тылара Галина Павловнаттан,
Анастасия Прокопьевнаттан
бэйэлэрин тустарынан сырда-
талларыгар көрдөстүм.

Капиталина Матвеевна:

- Мин 1949 с. Сунтаар оройуо-
нун Түбэй Дьаархан нэһилигэр
5 оҕолоох Василисса Михайлов-
на, Матвей Петрович Егоровтар
дьиэ кэргэннэригэр бүтэһик
оҕонон күн сиригэр көрбүтүм.
Ийэм рабкоп тэрилтэбэ биэкэр,
аҕам тутуу үлэһитэ этэ. Ийэм
бииргэ төрөөбүттэрэ алтыа
этилер, 5 кыыһы кытары соҕо-
тох уол. Бары сэриги аас-туор
олоһун ааһан, ыал-күүс, үлэһит
буолбуттара, чөл олоһу тутуһан
үһүн үйэлэммиттэрэ дии са-
ныбын. Ийэм олус киэн көбүс-
тээбин сөҕөбүн, биирдэ даҕаны
кыыһыгар диэни билбэт этэ.
Ийэм бииргэ төрөөбүт эдьийэ
Федора Михайловна 99 сааһы-
гар тийибитэ. Ийэм Василисса
Михайловна эмиэ 99 сааһыгар
диэри олоһубута. Агафья Ми-
хайловна 80 сааһын аастыта.
Икки балтылара арыый эрдэ
суох буолбуттара. Ийэм аҕата
Михаил (Отчут) 80 сааһын аас-

пыта. Бу дьон бары олус сым-
наҕас майгылаах, чэнчис, чөл
олохтоох этилэр. Уонна киһи
сөҕөрө диэн баар, тыа эмээхсит-
тэрэ диэтэххэ, наһаа ис культу-
ралаах этилэр. Олус үчүгэйдик,
бэйэлэригэр барсардык таҥ-
наллара. Ыалга, маҕаһынгҥа
баралларыгар эбэһээт таҥас-
тарын уларыттан, куруук носо-
вой платоктарын укта сылдьар
буолаллара.

Аҕам өттүнэн эмиэ үһүн
үйэлээхтэр, аҕам аҕата - эһэм
Бүөтүр оҕонньор 106 сааһы-
гар тийибитэ. Мин сүүһүгэр
сылдьарын саҕана көрбүтүм,
оҕонньор көбүс-көнө унуох-
таах, баттаҕа наһаа манхай-
батах, кэрэмэстээх этэ. Кини
эмиэ арыгы да испэтэх, табах
даҕаны тардыбатах киһи этэ.
Түөһэйэрин көрбөтөбүм, ки-
миэхэ хаһан, тугу уларсыбытын
барытын билэрэ, өйдүүрө, олох
умнубат этэ. Онтон атын сиргэ
көһөн барбытын кэннэ кэлин
көрбөтөбүм.

Улахан эдьийим Варшавян-
ка Матвеевна миигиттэн 9 сыл
аҕа, оскуоланы бүтэрэн баран



Галина Саввинова дьиэ кэргэнинээн

Иркутскайга үөрэнэн учуо-
най-агроном идэтин ылбыта.
Онно үөрэнэ сылдьан биир идэ-
лээбин, Үөһээ Бүлүү Намын ки-
һитин Федоров Михаил Федо-
ровиһы көрсөн, ыал буолан,
Намҥа кийиит буолан кэлби-
тэ, икки кыыс оҕоломмутта-
ра. Үлэтигэр таһаарыылаахтык
үлэлээбитэ, салгыы үрдүкү пар-
тийнай оскуолаҕа үөрэнэн парт-
комнаабыта, онтон райком үһүс
секретарынан ананан Сунтаар-
га көспүттэрэ. Билигин бочуот-
таах сынньаланҥа олоһор.

Мин ийэм сүбэтинэн 1973
сыллаахха билбэт-көрбөт
сирбэр, эдьийим эрэ баар
диэммин, Үөһээ Бүлүү Намы-
гар кэлбитим. Анал культура
үөрэхтээх буоламын кулууп-
ка үлэбэ кирибитим. 1974 сыл
олохтоох уолу Андрей Семено-
вич Васильевы көрсөн, кэргэн
тахсыбытым. Онно эдьийбин
Варшавянканы батыһан кэлэм-
мин, дьолбун булан, 4 оҕолонон
быр-бааччы ыал буолан, ыра-
хан ыарыы илдэ барыар диэри
Өндөрөйбүнээн 48 сыл бииргэ
олорбуппун. Намы иккис дойдуга
онгоһуннум, олус сөбүлүүбүн,
манна мин нус-хас олохтоохпун,
төрөөбүт дойдубар бардахпы-
на тэһийбэккэ, Наммын ахтан,
аҕыйах хоноот, төннөн кэлэбин.



Капиталина Матвеевна үбүлүйүгэр (олорооччуларга хаҥастан 4-с)

Капиталина Матвеевна 4 оҕо-
туттан 20-чэ сиэннээх, икки
хос сиэннээх дьоллоох ийэ,
эбээ, хос эбээ. Билигин кэргэ-
нэ Андрей Семенович бэлэм-
нээн барбыт дьиэтигэр-уотугар
нус-хас олорор. “Уран иэһии”
истэһинньэҥнэр түмсүүлэрин

буолар. Төрдүн олохтоох уолат-
тарга кэргэн тахсан, оҕо-уруу
тэһитэн, билигин Нам төрүт
олохтоохторун курдук буоллу-
бут. Биһиги ийэлэрбит бииргэ
төрөөбүттэр. Мин ийэм Федора
Михайловна 99 сааһыгар бу дой-
дуттан барбыта. Кинилэр үһүн
үйэлэһиилэрэ олохторун уйгута
сымнаһаһын, чөл олохтоохтору
туоһулуур. Бииргэ төрөөбүт Вар-
вара Михайловна диэн балыс-
таах этилэр. Кини Саха сиригэр
биллэр айыы үөрэбин тарҕа-
тааччы, сырдатааччы Сайыына
төрөппүт ийэтэ буолар.

Манньык үтүө-мааны дьонно-
р сыдыааннарыттан түөрт буолан
биир нэһилиэккэ кийиит буол-

ааһаары тохтообутум. Уонна
оттон ыйаах-чаас ыйытынан,
эдьийим тылыгар кириинэм-
мин, салгыы айаннаабакка
үлэһии хаалар буолбутум. Оч-
чотооһуга ким кэлбитэ-барбы-
та барыта киһи хараҕар туту-
һабыллар этэ буоллаҕа. Вар-
шавянка балта кэлбит диэни
истэ охсон, Федора Андреевна
Егорова ыныран 2-с нүөмэр-
дээх детсадка үлэбэ ылбыта.
Оннук араас идэбэ үлэлээн, сол-
буһукка сылдьан, кэлин иитээч-
чи идэтигэр үөрэнэн, бочуот-
таах сынньаланҥа барыахпар
диэри кырачааннары көрөн-
харайан, иитиһэн, үлэбин тү-
мүктээбитим. Эдьийим Галы-



Анастасия Корнилова ийэтин уонна кыргыттарын кытта

буппут, дьолбутун булбуппут,
бу Таҥара ыйытынан, дьыл-
ҕа-хаан түстүүрүнэн буолбут
быһыылаах диэммин бэйэм
бүччүм, бөм санаалаахпын.

Мин билигин П.Н. Тобуруо-
кап түмэл-уһаайбатыгар үлэһии
сылдьабын, эдьийим Капита-
лина, балтым Анастасия даҕаны
нэһилиэк обществоннай олоһор
көхтөөхтүк кыттабыт. Юрий
Александрович Саввиновтыын
биэс оҕолоохпун, 10-ча сиэн-
нээхпун. Оҕолор, сиэннэр тус-
тарыгар доруобуйаны көрүнэн,
сөһү, сылгы ииттэн быр-баач-
чы этэҥнэ олоһорут.

Анастасия Корнилова:

- Аҕам Прокопий Матвее-
вич Егоров бииргэ төрөөбүт-
тэртэн улаханнара этэ. Мин
1980 с. сааһыары ийэбинэн
эдьийибэр Нам оройуонугар
айаннаан иһэммин, ыраах
айантан бу Наммар сынньанан

лаахха сылдьан, 4 оҕом аҕатын
Николай Михайлович Платоно-
вы кытары билсиппэн, ыаллыы
олорбуттара, эдэрбэр ыал буол-
бутум. Кэргэним оҕолорбут кы-
раларыгар ыарахан ыарыттан
орто дойдуттан барбыта. Кэлин
иккис кэргэмминээн Радомир
Алексеевич Корниловтыын
ыал буолан, биир кыыс оҕолом-
муппут. Олоһум түһэ түстэммит
сиригэр Наммытыгар олоһо-
бут. Эһээ, эбээ дэттэрэн, сиэн-
нэрибин көрсөн, үлэһии-хам-
сыы сылдьабыт. Оҕолорум ыал
буолан, оҕолонон-урууланан
төрөөбүт улуустарын сайдыы-
тыгар үлэлээн, бэйэлэрин сэмэй
кылааттарын киллэрэллэр.

Ити курдук Сунтаартан
кэлбит кийииттэри Нам сирэ-
уота сылаас ытыһыгар түһэрэн
ылан, салгыы оҕолор, сиэннэр,
хос сиэннэр олохторун уйгутун
түстэһэр, инникигэ эрэли саҕар.

Устуоруйа. Национальностар тустарынан сурунаал

Евдокия Семенова, И.Н.Барахов аатынан СӨ судаарыстыбаннай түмэлин үлэһитэ



Саха сиригэ бу хаһыакка 1919 сыл, бука аан бастаан буолуо, Максим Кирович Аммосов «Сибирские инородцы и Колчак» диэн ыстатыйата тахсыбыта. Ити сыл устата Максим Кирович «Якуты» уонна «К событиям в Афганистане» диэн төбөлөөх ыстатыйалара бэчээт-тэммиттэрэ.

«Сибирские инородцы и

Колчак» ыстатыйатыгар Колчак былааһа кыра норуоттарга, дьонго-сэргэҕэ туох алдьархайы аҕалбытын суруйбут. Ыраахтааҕы былааһа сууллубутун кэннэ дьэ өрө тыыммыт сибиир норуоттара төттөрү дьуоҕа түстүлэр диир. «Если инородцы могли питать кой-какую надежду во времена Эсеров и областных дум, то теперь с

«Национальностар олохторо» («Жизнь национальностей») диэн ааттаах РСФСР норуоттарын бэлиитикэтин, экэнизмикэтин уонна култууратын сырдатар сыаллаах хаһыат 1918 сыл сэттинньи 9 күнүттэн 1924 сыл олунньу 16 күнүгэр диэри Москваҕа тахсыбыта. Хаһыат Национальностар дьыалаларын норуодунай кэмитиэтин иһинэн нэдиэлэ аайы тахсара. Бу хаһыакка РСФСР-га олорор араас омуктар бэйэлэрин кыһалбаларын, үөрүүлэрин-хомолтолорун, ситиһиилэрин суруйаллара. Маны таһынан кыраныысса таһынааҕы кыра омуктар эмиз суруйаллара. Норуоттар икки ардыларыгар сибээстэһииттэн доҕордоһууну үөскэтэр усулуобуйа онгоһуллар хаһыатта буолбута. Партия ытар бэлиитикэтэ, сэбиэскэй бырабыыталыстыба уураахтара уонна Наркомнац үлэтэ-хамнаһа сырдатыллара. Сүрүн сыала РСФСР-га олорор ыраахтааҕылаах былааска батталга олорбут норуоттары сомоҕолоһуун уонна баартыйа национальностарга ытар үлэтин быһаарыы этэ. Манна баартыйа уонна судаарыстыбаннай диэйэтэллэр Ленин, Сталин суруйталыыллара.

разгромом последних, с воцарением Колчака для них потеряно все... Сибирские инородцы стонут. Стонут они под шпорами и нагайками Семенова, Аненкова, карательных и реквизиционных отрядов Колчака, стонут они в кабаках последнего. Ни хлеба, ни света, ни просвещения. Вместо хлеба получают свинец и плеть, вместо школ — кабаки, вместо своих выборных (киргизских, бурятских и др.) советов, — губернаторов, атаманов и иных прочих представителей». Ол кэминээҕи олобу манньк ойуулуур.

«Якуты» ыстатыйатыгар сахалары үөрэх эрэ хабалаттан, батталтан таһаарыа. Онон Саха сиригэр үөрэҕири күүскэ киириэхтээх. Сир баайыгар ымсыырбыт омуктар саха норуотугар туох да туһаны аҕалбаттар, хата төттөрү туох баар баайы-дуолу хачайдаан ылыахтара. Сахаларга бу сэбиэскэй эрэ былаас сайдыыны аҕалар диэн суруйар.

«К событиям в Афганистане» диэн ыстатыйатын ис хоһоонун кыайан булбатым. Устуоруйаҕа суруйалларынан, 1919 с. англо-афганскай сэрии буолбут. Афганецтар Великб-

ританияҕа бас бэриниэхтэрин баҕарбатахтар, ол иһин Британия индийскэй аармыйалара Афганистанга саба түспүттэр. Атырдьах ыйыгар сэриилэрэ бүппүт, икки өттүттэн эйэлэспиттэр. Бука, М.Аммосов бу түбэлтэни ырытан суруйбут буолуохтаах.

Онтон бу хаһыат 1924 сыллаахха сурунаал буолбута. Сурунаалга Исидор Никифорович Барахов 3 ыстатыйаны суруйбут биллэр. Бастагы ыстатыйата 1921 с. «К вопросу об автономии якутов».

«Промышленность, пути сообщения и будущее» ыстатыйатын ис хоһоонугар суол баар буоллаҕына: уу, салгын, тимир суол - сайдыы баар диир. Манан промышленность да, тыа хаһаайыстыбата да, дьон-сэргэ олохун уйгута тупсар. Бэл, 1920 с. Аян суолун онгорууну саҕалаабыттарын гражданскай сэрии атахтаата. Бу суолунан Кытайтан чэй кэлэр этэ. Чугастааҕы сыалбыт диэн эргиэни сайыннанан, бэйэ иһигэр эргииргэ сылдьар үптэни.

«Состояние дела народного образования в Якутии» (1923 с.) ыстатыйатыгар гражданскай сэрии онгоһуллубут үлэни

барытын туора сотто, арыллыбыт, үлэли турар оскуола ахсаана намтаата диэбит. Оҕо 40 бырыһыана эрэ хабыллан үөрэнэ сылдьар. Ол да буоллар уһууааннар уонна оҕо дьиэлэрэ арыллан үлэҕэ киирбиттэрэ — бу ситиһии. Сэбиэскэй былаас сахалыы үөрэҕи олоххо киллэрэ сылдьар, ол түмүгэ көстө илик. Ыстатыйаҕа өссө манньк сыппаранан чахчы баарын бэлиэтээн аһаарыах сөп: «10 норуодунай дьыэ (биир Дьокуускайга баар тыйаатыр), 1 совпартшкола, 4 ааҕар-балаҕан (НЭП иннинэ 33-тэн), 2 түмэл, 5 библиотека (бу иһигэр куорат библиотекатыгар 20300 кинигэ), 1 морально-дефективнэйдээх оҕолор дьиэлэрэ уо.д.а.». Ити курдук араас кыһалҕаны суруйан 1923-24 сс. Саха сиригэр бюджеттыгар сырдатар үлэҕэ диэн эбии харчы көрүө диэн суруйбут.

Ити курдук И.Барахов, М.Аммосов эдэр өрөспүүбүлүкэҕэ туох үлэ-хамнас ытыллара турарын, туох кыһалҕаны көрсөллөрүн, туох сайдыы бараарын Арасыйга биир улахан хаһыатыгар, кэлин сурунаалыгар сырдатан испиттэрэ.

Пушкин Аҕа дойду Улуу сэриитин саллаатын дьылҕатыгар

Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр саллааттар окуопаҕа сытан А.С. Пушкин хоһооннорун өйтөн ааҕаллара. Кини айымньыларын тыллара атаакаҕа киирээҕэ өйдөрүн-санааларын күүркэтэрэ. Сэрии кэмигэр төһө да кумааҕы кэмчитин үрдүнэн анардас Пушкин кинигэлэрэ 4 мөлү-йүөнтөн тахса экземплярдаах күн сиригэр көрбүттэрэ. Олортон чараас, сиэпкэ укта сылдьарга аналлаах «Полтава», «Белкин сөһүннэрэ» тахсан саллааттарга тийибиттэрэ. «Пушкин биигини кытта тэнгэ сэриилэһэр», — дэһэллэрэ саллааттар. Сэрии сөптөрү, сэнэрээттэрэ, истребителлэр, таанкалар «Пушкин туһугар» диэн суруктаах буолаллара. Ленинград блокадатын кэмигэр 1943 с. Пушкин төрөөбүт күнүн бэлиэтээбиттэрэ. Рейхстаг эркинигэр кини аата суруллубута. 1945 сыл ыам ыйын 6 күнүгэр рейхстаг иһигэр кэнсиэри артыыска Н.В. Михайловская «Буурҕа» сөһүннэн саҕалаабыта.

Саха уола Михаил Прокопьевич Аҕа дойду Улуу сэриитигэр 1942 с. ыңгырыллыбыта. Кинини тутта хайыһар биригээдэтигэр анаабыттара. Уһун уһуукаах айаһа үгүс саллаат суоруола суолламмыта. Кини вещмешогар икки кинигэлээх этэ: биир — Пушкин хоһоонноро, биир — философияҕа кинигэ. Бырда быстан биер элиэннээҕэ кэлбиттэрэ кэннэ, кинигэлэрин доҕорун кытта күбэлэһэн баран, биер эмээхсингэ биербиттэрэ. Нуучча эмээхсинэ кинигэлэри ылан баран, таһаарытын күлүгүн кэннигэр кисти уурбута. Ити кэннэ салгыы аналлаах сирдэригэр барбыттара. Михаил Прокопьевич оҕо эрдэбиттэн Пушкины сөбүлүүрү, үгүс айымньыларын өйтөн ааҕара. Саллааттар ыар айаһын чэпчэтэн, Пушкин хоһооннорун ааҕара. Биридэ оннук ааҕан чоргуйа сылдьан, уоллара сүтэн хаалбыт. Үһүс хонуктарыгар көрбүттэрэ уулуссаҕа регулировщикты турар эбит. Ханна сүтэ сылдьы-

бытытын ыйыппыттарыгар: «Пушкин Михайловскайыгар тийэй сырыттым. Аара хайыһарым анара тостон хаалан сору көрбүтүм. Михайловскай суолун ыйдара сатаабытым да, ханна баарын дьон билбэт этэ. Хата, дьолбор, штабка таба таһанан, онтон суолу ыйдарбытым. Трибуналга эппиэттиэхпин, Пушкин диэппин кытта дьоннорум тутта сымнаабыттара». Ити курдук саха уола улуу Пушкин ийэтин төрөөбүт сиригэр, айар үлэтигэр изииттэ киирэр ымыы сиригэр, төһө да уоттаах сэрии буола турдар, тийэн көрбүт дьоллоох. Ол туһунан Д.В. Кустуров «Олонхо дойдутун хоһууну доһо» кинигэтин ааҕан сибиили билсигиэххитин сөп.

Саха суруйааччыта Гавриил Иванович Макаров — Дьуон Дьянылы иһин сэриилэһэ барарыгар поезд биер тохтобулугар тапталлаах суруйааччытын Пушкин «Евгений Онегин» кинигэтин кытта атын суруйааччы кинигэлэрин атыыласпыт. Дьоппуон

самурайдарын кытта киирсии буолар. Самурайдар өлбүт эбэтэр араанныы буолбут кинини саабыланан, күрдэ-финэн сүүскэ сайан салгыыр идэлээхтэр эбит. Дьуон Дьянылы бу кимэн киирсиигэ сүүһүгэр саабыла суоллаах сытарын биер дойдутааҕа көрөн ааһар. Оттон суруйааччы госпитальга киирбитэ, көхсүтүгэр иддэ сылдьыбыт вещмешогар укта сылдьыбыт кинигэлэрэ буолдубаттан дуу, оскуолактан дуу быһыаабыттар. Олор истэригэр Пушкин улуу айымньыта баар эбит.

Буйууннары кытта тэнгэ 4 сыл устата сэрии толоонугар сылдьыбыт Пушкин хоһооннорун хомуурунньуктара билигин музейдарга сэдэх экспонат быһытынан көрдөрүүгэ туруоруллаллар. Үгүстэн аҕыйах холобур.

Сэбилэниилээх күүстэр киин түмэллэригэр партизан Николай Кокорев өлүөр диэри илиитигэр тутта сыппыт, хаанынан биһилибит Пушкинын кинигэтэ баар. Прагаҕа



тийбит үгүс саллаат илиитигэр сылдьан аабыллыбыт хомуурунньуга Арасыйга аныгы кэмин көрдөрөр устуоруйатын түмэлигэр харалла сытар. 1945 сыл гвардия старшай лейтенана Петр Мишин көхсүтүгэр оскуолакт түспүтүн 200 листтээх Пушкин кинигэтэ олохун быһыаабыт. Диктитэ диэн, ол оскуолакт «Талисман» хоһоонугар орубуна тохтообут.

А.С. Пушкин аатынан түмэлгэ хаҕа суох, элбэхтэ аабыллыбыт, имиллибит листтэрдээх Пушкин кинигэтэ ньиэмэс концлааҕырын ыар туоһута буолар. Борис

Политаев билиэн ылыллан баран, бу кинигэни хараҕын харатын курдук харыстыы сылдьан ааҕара. Билиэн ылыллыбыт саллааттарга бу кинигэ хоһооннорун ааҕара. «Санаабытын өрө көтөҕөр кинигэбит» диэн ааттыыллара. 1945 с. билиэннэйдэр күрээн, шахта аныгар сыттахарына, бу кинигэни ааҕан тыыннаах хаалбыттара.

Ити курдук Улуу Пушкин хоһоонноро саллааттар санааларын көтөҕөр, ахтылҕанарын таһаарар, олохторун быһыылар ураты тыыннаах айымньылар буолалларын бу холобурдартан көрөбүт.

Иһитиннэри. Балыксыттар болжомтолоругар!

Үөһээ Бүлүү улуунун балыксыттарыттан балыктааһынга элбэх ыйытылар киирэллэринэн, аныгы балыксыт туох ирдэбиллэри булгуччу билиэхтээһин уонна тутуһуохтааһын туһунан билиһэннэрэбин:

1. 2020 сыл тохсунньу 1 күнүттэн "Россия Федерациятыгар бэйэ айаһар балыктааһынга уларытылылары киллэрэр туһунан 475 нүөмэрдээх федеральной сокуон күүһүгэр киирбитэ. Онно манньк этиллэр: собоҕо балыктааһын өрүһү кытта ситимэ суох соболоох күөллэргэ барытыгар лицензията суох көнүллэнэр. Биир киһиэхэ 30 м уһуннаах, 40мм кырата суох харахтаах икки илим көнүллэнэр. Биир балыксыкка күннээһи өлүүтэ 250 устука собоҕо тэҥнэһэр.

2. Биһиги улууспутугар "любительская" балыктааһынга Бүлүү өрүспүтүгэр 2 учаастак (1-кы уонна 3-с нүөмэрдээх учаастактар) уонна лицензионнай (төлөбүрдээх) 2-с нүөмэрдээх учаастак көнүллэнэн тураллар. Ол курдук, 1-кы №-дээх учаастак Түүкээн үрэх төрдүттэн Хоро с. диэри;

2-с №-дээх учаастак Хоро

нефтебазатыттан Нам нефтебазатыгар диэри;

3-с №-дээх учаастак Дүллүкү хайатын саҕаланьытыттан Быакай арыытын аллараа баһыгар диэри. Саҥа быраабыла быһыытын, биир киһиэхэ 30 м уһуна суох, дьааһырдаах эбэтэр соһуулар (сплавной) илим, ону таһынан сыа балыкка (тугунок) 25м уһуннаах, 10 мм кырата суох харахтаах, ийэтэ суох биир мунҕа (бредень) көнүллэнэр.

3. Сыа балыкка (тугунок) балыктааһын көнүлү от ыйын 21 күнүттэн саҕаланар.

4. Балыктыыр илимнэргитин, мунҕаларгытын "Росрыболовствога" учуокка туруоран, анал нүөмэр (маркировка) ыларгыт ирдэнэр. Бу нүөмэр болдьоҕо суох, ол аата киһи олоһун устата илдьэ сылдьар. Сайаапканы "Росрыболовство" тэрилтэ саайтыгар киирэн биэрэбит.

5. Сокуоннайа суох илими-

нэн, мунҕанан балыктааччылар РФ административнай буруйу онгоруу кодексатын 8.37 ыстатыйатынан мизэрбэ тардылаллар, ол эбэтэр ыстарааптаналлар. Физическэй сирэйдэргэ ыстараап кээмэйэ 2-5 тыһ. солк. тэҥнэһэр. Маны таһынан, хас биирдии сокуоннайа суох балыктаммыт балык ахсаанын аайы хоромньу төлөнөр. Хоромньу кээмэйэ РФ правительствотынан бигэргэммитэ, суумата олус улахан. Маныаха балык кээмэйиттэн тутулууга суох биир тэг суумалаах. Холобур, хатыыс 1 уст. ыстарааба 165000 солк. тэҥнэһэр, илимнитин, мунҕаһытын, мотуордаах онгочобутун былдьааххытын сөп. Онон ыстараап төлүүрдээһэр, быраабыланы тутуспут ордук.

**Пантелеймон Егоров,
Үөһээ Бүлүү улуунугар
"Главрыбвод" ФГБУ тэрилтэ
бэрэстэбиитэлэ**

БИЛЛЭРИИ

►Афанасьев Айаан Никифорович аатыгар Үөһээ Бүлүүтээһи Д.С.Спиридонов аатынан 4-с №-дээх орто оскуола биэрбит ситии-хотуу аттестата сүппүтүнэн дьынэ суобунан аабыллар.

Реклама.

Редакция газеты "Үөһээ Бүлүү" оказывает услуги по цветной и черно-белой печати		
Размер	цена	скидочная цена от 100 штук
Цветная печать фото на фотобумаге формата:		
A6 (10 x 15)	15 Р	10 Р
A4 (297 x 210)	100 Р	90 Р
A5 (210 x 148,5)	50 Р	40 Р
Цветная печать на плотной простой бумаге формата:		
A4 (297 x 210)	50 Р	40 Р
Черно-белая печать на обычной бумаге		
A3 (420 x 297)	50 Р	30 Р
A4 (297 x 210)	20 Р	10 Р
Ламинирование		
A4 (297 x 210)	60 Р	50 Р
A3 (420 x 297)	120 Р	110 Р
Переплет пружиной (металл)		
Книга до 75 листов	150 Р	х
Переплет пружиной (пластик)		
Книга до 110 листов	100 Р	х
Также в продаже:		
Книжки за газ	150 Р	х
Книжки за электроэнергию	150 Р	х
Мед карта	250 Р	х
Домовая книга	250 Р	х
Похозяйственная книга	250 Р	х
Конверт из ватмана А4	180 Р	х
Услуги дизайна, верстки		
От сложности работы по догов	от 500 р	х
Также принимаем заказы на печать брошюр, книг, другой печатной продукции		



Совет ветеранов ОМВД и отдел внутренних дел Верхневилуйского района с прискорбием извещает об уходе из жизни 7 июля 2024 года на 96 году старшины милиции в отставке

САВВИНОВА Михаила Степановича, 9 мая 1929 г.р., уроженца с. Сургулук Верхневилуйского района.

Михаил Степанович с 1946 года по 1952 года служил в рядах Советской Армии, после службы в армии поступил в ОВД и прослужил до 1986 года, безупречно прослужил на должностях младшего начальствующего состава МВД Якутии. За время службы награжден медалями "За безупречную службу" трёх степеней, нагрудным Знаком "Отличник милиции", Почётный Гражданин Верхневилуйского района. Своей безупречной службой является примером для молодых сотрудников.

Выражаем соболезнования родным и близким Михаила Степановича, ветеранам милиции, лично знавшим и служившим вместе. Вечная память! Земля пухом!

Үөһээ Бүлүү нэһилиэгин дьаһалтата, нэһилиэк депутаттарын сэбиэтэ сэлиэнньэбит кырдыаҕас олохтооҕо, сэбиэскэй милиция туйгуна, "Ис дьыала органнарыгар эңкилэ суох сулууспатын иһин" мэтээллэр толору, "Сэбиэскэй милиция 50 сыла", "Арасыйа милициятын 200 сыла" үбүлүүдээх мэтээллэрин кавалердара, Үөһээ Бүлүү улуунун бочуоттаах олохтооҕо, үлэ, тыыл ветерана, милиция старшината

САВВИНОВ Михаил Степанович

бу дьыл от ыйын 7 күнүгэр 95 сааһыгар сылдьан, Дьокуускай куоракка ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, тапталлаах кыһыһыгар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, бары аймах-билэ дьонугар уонна Ис дьыала органнарыгар бииргэ үлэлээбит кэллиэгэлэригэр диринг кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Күндүтүк саныыр бырааппыт, Харбалаах нэһилиэгин олохтооҕо

ИВАНОВ Николай Петрович

бу дьыл от ыйын 5 күнүгэр Дьокуускай куоракка ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан билэр дьонугар, аймахтарбытыгар диринник курутуйан туран иһитиннэрэбит.

Тамалакаантан Ивановтар, Үөһээ Бүлүүттэн Григорьевтар

«Харбалаах нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, депутаттарын Сэбиэтэ Харбалаах нэһилиэгин олохтооҕо

ИВАНОВ Николай Петрович

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан бииргэ төрөөбүттэригэр, бары аймахтарыгар диринг кутурҕаммытын биллэрэбит.

Типографияҕа бииргэ үлэлээбит дьүөгэбитигэр Альбина Петровнаҕа тапталлаах быраата, Харбалаах нэһилиэгин олохтооҕо

ИВАНОВ Николай Петрович

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн диринг кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Типография ветераннара, редакция коллектива

Тапталлаах оҕобут, бырааппыт, таайбыт, убайбыт

ВАСИЛЬЕВ Александр Анатольевич (Саскуу)

бу дьыл ыам ыйын 14 күнүгэр СВО-ҕа Донецкый анныгар киир-сиигэ хомолтолоохтук, эдэр сааһыгар олохтон туораабытынан ийэтигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр,кэргэнигэр, оҕолоругар, аймахтарыгар диринг кутурҕаммытын тиэрдэбит. Кэтэһиннээн, айан бөҕөнү айаннаан, төрөөбүт дойдутун булла. Оҕобут барахсан сытар буора сылаас, сымнаҕас буоллун, быдан дьылларга быраһаай!

Васильевтар, Сидоровтар, Корниловтар, Магантан Васильевтар, Аллараа Бэстээхтэн Куличкиннар, Санкт Петербургтан Якушевтар

Күндү киһибит, тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһээбит, Үөһээ Бүлүү олохтооҕо, үлэ бочуоттаах бэтэрээнэ, таксист

ИВАНОВ Вадим Степанович

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан аймахтарбытыгар, доводторугар диринг кутурҕанынан иһитиннэрэбит.

Күндү киһибитин өрүү сүрэхпитигэр илдьэ сылдьахпыт, сытар буора сымнаҕас, сылаас буоллун.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, кийинттэрэ

“Үөһээ Бүлүү улууһа(оройуона)” муниципальной оройуон дьаһалтатын Үпкэ управлениетын коллектива бииргэ үлэлээбит коллегалара

ВАСИЛЬЕВА Елена Афанасьевна

эдэр сааһыгар соһумардык ыарахан ыарыыттан орто дойду олоһуттан барбытынан дьиз кэргэнигэр, чугас дьонугар диринг кутурҕаннарын тиэрдэллэр.



«Үөһээ Бүлүү»
Кылаабынай редактор
СЕМЕНОВА Кристина Афанасьевна

Тэрийээччилэр:

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабыытылыстыбата «Сахабэчээт» Саха өрөспүүбүлүкэтин Государственной Автономнай тэрилтэ **Таһаарааччы:** «Сахабэчээт» Саха өрөспүүбүлүкэтин Государственной Автономнай тэрилтэ **Таһаарааччы аадырыһа:** 677000, Дьокуускай куорат, Орджоникидзе уул. 31 тел/факс: 8-(4112) 34-39-17

Хаһыат Саха Сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын управлениетыгар (Роскомнадзор) бэс ыйын 3 к. 2020 с. регистрацияланна ПИ № ТУ14-00546

Редакция уонна типография аадырыһа:

Үөһээ Бүлүү бөһ. Ленин уул., 10 «а» №-дээх дьизтэ vervired@inbox.ru

Редакция төлөппүүнэ:

8-(411-33)-4-17-85 89148205343 Хаһыат индексы: ПИ976

Хаһыат бээтинсэҕэ тахсар. Тыла: сахалыы, нууччалыы. Хаһыат компьютернай набора, верстката, бэчээттэниитэ «Үөһээ Бүлүү» хаһыат редакциятыгар онгоһуллар. Нүөмэри бэчээккэ биэрии график быһыытын 16 ч. 00 м. Сакааһын **№27**. Кээмэйэ А3 форматынан 12 сирэй. Индекс **ПИ976**. Тираһа **773**. Көңүл сыананан тарбанар. Автор суругар этиллэр санаа хаһыат тутуһар хайысхатыттан атын буолуон сөп. Материалаал, биллэриин уонна реклама ис тутулууга эппиэтинэни автор сүгэр.



Больше информации на сайте